

Маралды ауданы Күршім ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарды бекіту туралы

Шығыс Қазақстан облысы Күршім аудандық мәслихатының 2026 жылғы 18 маусымдағы № 54/10-VIII шешімі

Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 8-бабының 1)-тармақшасына, 13 бабына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 145 "Ауыл шаруашылығы жануарларын жаюдың үлгілік қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2024 жылғы 29 шілдедегі № 263 "Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі үлгілік жоспарды бекіту туралы" бұйрығына сәйкес, Күршім аудандық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. Осы шешімнің қосымшасына сәйкес Күршім ауданы Маралды ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар бекітілсін.

2. Күршім аудандық мәслихатының 2023 жылғы 26 желтоқсандағы № 14/14-VII "Маралды ауылдық округі бойынша жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарын бекіту туралы" шешімінің күші жойылды деп танылсын.

3. Күршім аудандық мәслихатының 2021 жылғы 27 желтоқсандағы № 14/14-VII "Маралды ауылдық округі бойынша жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2021-2022 жылдарға арналған жоспарын бекіту туралы" шешімінің күші жойылды деп танылсын.

4. Осы шешім оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Күршім аудандық мәслихатының төрағасы

К. Бахтияров

Күршім аудандық
мәслихатының

2026 жылғы 18 маусымдағы
№ 54/10-VIII шешіміне
1-қосымша

Күршім ауданы Маралды ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар

1. Осы Күршім ауданы Маралды ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар (бұдан әрі-Жоспар) Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 8-бабының 1) тармақшасына, 13 бабына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 145 "Ауыл шаруашылығы жануарларын жаюдың үлгілік қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2024 жылғы 29 шілдедегі № 263 "Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі үлгілік жоспарды бекіту туралы" бұйрығына сәйкес әзірленді.

2. Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, азыққа деген қажеттілікті орнықты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозу процестерін болдырмау мақсатында қабылданады.

3. Жоспарды әзірлеген кезде мыналар ескеріледі:

1) осы Жоспарға 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ауданның жер балансының және мемлекеттік жер кадастрының ақпараттық жүйесінің деректері;

2) осы Жоспарға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қарау мәліметтері;

3) Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 3 ақпандағы № 35 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 19987 болып тіркелген) бекітілген Мал қорымдарының (биотермиялық шұңқырлардың) тізілімін жүргізу қағидаларына сәйкес қалыптастырылатын мал қорымдары (биометриялық шұңқырлар) туралы мәліметтер;

4) осы Жоспарға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жайылымдық инфрақұрылым объектілері туралы және ауыл шаруашылығы жануарларын айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер;

5) осы Жоспарға 4-қосымшаның 1-кестесіне сәйкес нысан бойынша ауыл шаруашылығы жануарларының иелерін көрсете отырып, оларды сәйкестендіру дерекқорынан алынған ауыл шаруашылығы жануарлары басының саны туралы деректер;

6) осы Жоспарға 4-қосымшаның 2-кестесіне сәйкес нысан бойынша ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер;

7) осы Жоспарға 4-қосымшаның 3-кестесіне сәйкес нысан бойынша шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарлары басының саны туралы мәліметтер;

8) екпе және аридтік жайылымдарда, орман, су қорлары мен ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жерлерінде ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері туралы деректер (Күршім ауданы Маралды ауылдық округі бойынша екпе және аридті жайылымдардың болмауына, сондай-ақ орман, су қорлары жерлерінде және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда мал жаюдың болмауына байланысты жоқ);

9) осы Жоспарға 5-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары;

10) мал шаруашылығы және өсімдік шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат (мал шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат Шығыс Қазақстан облысының ветеринария басқармасының "Күршім-Вет" ШЖҚ КМК тарапынан ұсынылған және 1-қосымшада 3-кесте, 4-қосымшада 1-кесте, 2-кесте, 3-кесте қамтылған. Өсімдік шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат Шығыс Қазақстан облысы бойынша "Жерлерге зерттеп-қарау жұмыстарын жүргізу мемлекеттік институты" ШЖҚ КМК филиалы тарапынан ұсынылған және 2-қосымшада қамтылған).

4. Жоспарда мынадай қосымшалар қамтылған:

1) Күршім ауданы Маралды ауылдық округі аумағында жайылымдардың жер санаттары бөлінісінде орналасу схемасы (картасы), онда жайылымдардың шекаралары, алаңдары мен түрлері, оның ішінде шалғайдағы, маусымдық, құрғақ және екпе жайылымдар, (Күршім ауданы Маралды ауылдық округі бойынша шалғайдағы, маусымдық, аридті және екпе жайылымдар жоқ), жер учаскесіне құқық белгілейтін және сәйкестендіру құжаттарының негізінде олардың меншік иелері немесе жер пайдаланушылар туралы мәліметтер көрсетіледі;

2) жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халықтың мұқтаждығына арналған жайылымдар, оның ішінде қоғамдық жайылымдар белгіленген схема (карта), онда жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халықтың мұқтаждығына арналған жайылымдардың, оның ішінде қоғамдық жайылымдардың шекаралары мен алаңдары көрсетіледі;

3) ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары көрсетілген схема (карта), онда жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қарау негізінде ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары көрсетіледі;

4) ауыл шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар, мал айдайтын трассалар және жайылымдық инфрақұрылымның өзге де объектілері, сондай-ақ мал қорымдары (биометриялық шұңқырлар) белгіленетін схема (карта), онда ауыл

шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар, мал айдайтын трассалар, жайылымдық инфрақұрылым объектілері, мал қорымдарының (биометриялық шұңқырлардың) орналасқан жері көрсетіледі;

5) жайылымды пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдар белгіленген схема (карта);

6) суды тұтыну нормасына сәйкес жасалған су көздеріне (көлдерге, өзендерге, тоғандарға, қазандарға, суару немесе суландыру каналдарына, құбырлы немесе шахта құдықтарына) қол жеткізу схемасы, онда жануарлардың су көздеріне қарай жүріп-тұру маршруттары көрсетіледі;

7) ауыл шаруашылығы жануарларының басын шалғайдағы жайылымдарға орналастыру схемасы, онда ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыруға арналған шалғайдағы жайылымдардың шекаралары мен алаңдары көрсетіледі (Күршім ауданы Маралды ауылдық округі бойынша шалғайдағы жайылымдар жоқ);

8) ауылдық округке кіретін ауылдық елді мекендер арасында жайылымдарды жобалық бөлу (қайта бөлу), онда жайылымдармен қамтамасыз етілмеген жеке және заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басы үшін ауылдық округтің ауылдық елді мекендері арасында жайылымдарды бөлу (қайта бөлу) схемасы көрсетіледі (ауылдық елді мекендерде жайылымдардың жетіспеуіне байланысты жайылымдарды қайта бөлу жүргізілмейді);

9) Күршім ауданы Маралды ауылдық округі аумағында жайылымдарды ұтымды пайдалану үшін қажетті талаптар:

"Жайылымдардың жалпы алаңына түсетін жүктеменің шекті рұқсат етілетін нормасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11064 болып тіркелген) сәйкес жайылымдардың жалпы алаңына түсетін жүктеменің шекті рұқсат етілетін нормасын сақтау;

жайылым айналымын және суды пайдалану көздерін ескере отырып жайылымдарды пайдалану;

жайылым алаңдарын жекеленген өріс учаскелеріне бөлу;

жайылым учаскелерін жыл маусымдары бойынша кеңістікте және уақытпен (маусым, жыл ішінде) кезектестіру;

жайылым айналымы учаскелерінің бірін жайылымсыз және ауыл шаруашылығы жануарларынсыз жыл сайын қалдыру.

Күршім ауданы
Маралды ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
1-қосымша

Күршім ауданы Маралды ауылдық округі жер балансының және мемлекеттік жер кадастрының ақпараттық жүйесінің деректері

№ 1-кесте. Күршім ауданы Маралды ауылдық округі жайылымдарын жерлердің санаттары бойынша бөлу, гектар

Ауылдық округтердің атауы	Әкімшілік-аумақтық объектілер жіктеуішінің коды	Жерлер санаттары							
		ауыл шаруашылығы мақсатындағы	елді мекендердің	өнеркәсіп, көлік және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатындағы емес	ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың	орман қорының	су қорының	босалқы жер	Жерлер жиіны
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Маралды ауылдық округі	635257000	97 284	219	8 414	0	10 553	934	0	117 404

№ 2-кесте. Елді мекеннің жайылымдарын бөлу, гектар

[illegible]

4		635257500	Ушбула к ауылы		982,4	0			0	0
Барлығы:				88902	6895,7	0	44539	44363	0	0

ШҚО Күршім ауданы Маралды ауылдық округінде 4 елді мекен бар.

Жайылымдардың негізгі пайдаланушылары ШҚО Күршім ауданы Маралды ауылдық округінің тұрғындары: Маралды ауылы, Қыстау-Күршім ауылы, Алтай ауылы, Үшбұлақ ауылы.

Ауылдық округтің аудандық орталығы Маралды ауылы. Ол Күршім аудан орталығынан 110 км қашықтықта, ал облыс орталығы Өскемен қаласынан 435 км жерде орналасқан.

№ 3-кесте. Жер учаскесіне құқық белгілейтін және сәйкестендіру құжаттары негізінде меншік иелері мен жер пайдаланушылар туралы мәліметтер

Р/с №	Меншік иелерінің, ж е р пайдаланушылардың атауы	БСН/ЖСН	Жер учаскесінің кадастрлық нөмірі	Жайылымдар алаңы, гектар
1	Абдрахманов Раимкан Мухтарханович	610320303243	05-072-015-117	300.0
2	Абдрахманов Раимкан Мухтарханович	610320303243	05-072-015-195	413.6
3	Абілмажинов Тілеухан	600110303583	05-072-015-027	80.0
4	Абышеков Ербол Токтасынович	650615302430	05-072-015-165	100.0
5	Абышеков ЕрболТоктасынович	650615302430	05-072-015-184	836.0
6	Агин Мураткан Кабдолдинович	620507302438	05-072-015-260	587.3
7	Агин Мураткан Кабдолдинович	620507302438	05-072-015-274	141.9
8	Азельбаева Светлана Турсынхановна	520410300235	05-072-015-203	80.4
9	Айткожа Шығысбек	750221302419	05-072-015-134	500.0
10	Айткожа Шығысбек	750221302419	05-072-015-230	98.5
11	Айткожа Шығысбек	750221302419	05-072-015-239	314.6
12	Акпышев Насимолда Касымович	540925302017	05-072-015-016	86.6
13	Амеджанова Марпуга	550101406980	05-072-044-258	945.7
14	Анапиев Бахытбек Кумарбекович	631219300153	05-072-015-005	236.0

15	Баймамбетов АдилКенесханович	690531301146	05-072-044-243	614.0
16	Байтурсынов Нурбек	520804301176	05-072-015-166	195.0
17	Бақытбекұлы Бекзат	890328302717	05-072-015-229	100.0
18	Болатбеков Кайрат Болатбекулы	920301350629	05-072-015-231	60.0
19	Болатбеков Кайрат Болатбекулы	920301350629	05-072-015-237	315.2
20	Болатбеков Кайрат Болатбекулы	920301350629	05-072-015-242	84.9
21	Боразбек Ынтымақ	700510350550	05-072-044-188	332.9
22	Букбаев Максат Касимович	680227300619	05-072-015-094	225.0
23	Дуйсетаева Шарипжамал Камзағалиевна	500420400292	05-072-044-259	487.3
24	Дюсупов Куматай Кыдыкенович	610226301758	05-072-044-202	436.8
25	Елеухан Ахмет Зеренбекұлы	701019300617	05-072-015-032	106.0
26	Ералимов Болат Мамбетұлы	610812302375	05-072-044-240	298.6
27	Әмірғалиев Саят Толғанбекұлы	851201301793	05-072-044-175	738.0
28	Әмірғалиев Саят Толғанбекұлы	851201301793	05-072-044-185	599.2
29	Жанбагисов Камбар Магидолданович	610101310579	05-072-015-279	393.5
30	Жанбагисов Камбар Магидолданович	610101310579	05-072-044-252	209.5
31	Жортқамбаев Әлімхан Өмірханұлы	880711300750	05-072-015-248	281.4
32	Ибак Мурат	800617303343	05-072-015-162	450.0
33	ИбраеваРайхан Дауткановна	710324402101	05-072-015-176	200.0
34	Игібаев Амангельді Зайтыұлы	640715300901	05-072-015-087	163.0
35	Игыбаев Аясын	531220300128	05-072-015-097	210.0
36	Иманбай Ғалия Әбдіқалыққызы	561008401066	05-072-015-112	70.0
37	Иманбай Ғалия Әбдіқалыққызы	561008401066	05-072-015-113	200.0
38	Иманбай Ғалия Әбдіқалыққызы	561008401066	05-072-015-122	259.7

39	Исин Бакытжан Батырханұлы	811101302891	05-072-015-042	300.0
40	Кабдешов Калибас	520410300235	05-072-015-103	110.0
41	Кабдешов Калибас	520410300235	05-072-015-206	170.8
42	Кадыкен Досым Куматайұлы	840610302582	05-072-044-201	525.4
43	Кажыбаев Шакерхан	560101304057	05-072-044-110	400.0
44	Кажыбаев Шакерхан	560101304057	05-072-044-127	375.0
45	Какимова Лазат Бекмухамбетовна	680603402427	05-072-015-216	452.8
46	Калигожин Ергазы	620520301351	05-072-015-091	108.0
47	К а л и е в ДжанбулатТитанов ич	660610300354	05-072-015-191	300.0
48	Кожакова Бакыт Акановна	750331400943	05-072-015-190	669.0
49	Косанов Саяхат Каирбекович	750605302823	05-072-015-266	191.3
50	Кумаргалиев Бауыржан Токтарханович	641126300152	05-072-044-030	696.5
51	Қусаинов Қадырғожа	540522301642	05-072-044-061	300.0
52	Құсыман Мұралбек	750115350760	05-072-044-198	110.0
53	Мешелов Марат Ахметович	660901300193	05-072-015-265	48.2
54	Мусаканов Алтай Калиевич	870301301986	05-072-015-095	513.0
55	Мусаканов Алтай Калиевич	870301301986	05-072-015-096	103.0
56	Мусапыров АсхатТузганович	730420301995	05-072-015-010	84.5
57	Мұхаметуәлиев Тілеухан Қабдылғалиұлы	630410303084	05-072-015-035	50.0
58	Мұхаметуәлиев Тілеухан Қабдылғалиұлы	630410303084	05-072-015-036	138.2
59	Наурузов Слямкан	540104300720	05-072-015-268	129.7
60	Ордабаев Муратхан Дюйсембаевич	630608301976	05-072-015-202	305.0
61	Ошакбаев Кадылбек Карменович	600207302384	05-072-044-098	800.0
	П К Сельскохозяйственн			

62	ы й производственный кооператив"	171040029698	05-072-015-098	596.6
63	Рамазанов Амангельды Кажымханович	730726302144	05-072-015-247	95.9
64	Сапаргалиев Аманбай Турсунгалиевич	621130300326	05-072-044-186	660.9
65	Сарсенбаев Бауржан Советканович	760905301739	05-072-015-246	223.9
66	Сарсенбаева Кульзира Алтынбековна	540515401908	05-072-015-131	496.5
67	Сатбаев Берик Мадениетович	790630300662	05-072-015-089	360.0
68	Сатбаев Берик Мадениетович	790630300662	05-072-015-198	411.9
69	Сатбаев Берик Мадениетович	790630300662	05-072-015-238	446.4
70	Сатбаев Берик Мадениетович	790630300662	05-072-015-241	166.5
71	Сатбаев БерикМадениетович	790630300662	05-072-015-251	1343.1
72	Сейпенов Жарқын	760905301731	05-072-015-272	334.8
73	Сейтказинов Адлкан Жакенович	670805301335	05-072-036-284	422.4
74	Сергазин Мейрамбек	401108300083	05-072-044-101	500.0
75	Темиргалиев Құандық Казизбекович	710110302974	05-072-044-244	494.3
76	Тойгожанов Кайрат Серинович	760306301871	05-072-044-171	594.0
77	Токанов Бахытжан Ерлинович	5072015174	05-072-015-174	382.0
78	Токтаров Бауржан Саркытович	630629301851	05-072-044-195	391.4
79	Токтаров Дастан Токтарулы	920507351141	05-072-015-243	74.9
80	Токтасынов Дастан Кайрканович	800402303493	05-072-015-033	120.0
81	Токтасынов Дастан Кайрканович	800402303493	05-072-015-110	277.1
82	Толебаев Жандос Токтарбаевич	871006300134	05-072-015-215	76.6
83	ТОО "АБС-Сартау"	71140016074	05-072-015-199	628.5

84	ТОО "АБС-Сартау"	71140016074	05-072-015-140	613.5
85	ТОО "АБС-Сартау"	71140016074	05-072-015-170	520.5
86	ТОО "Балыкхан"	110640002515	05-072-015-217	392.0
87	ТОО "Ордабасы Восток" (ЖШС "ДЕЕН")	41140011563	05-072-015-214	576.5
88	Төлемісқызы Мәдина	850128401027	05-072-044-248	210.0
89	Трусбаев Кийбадат Жумақанович	540329301475	05-072-015-053	183.3
90	Уәлиева Гүлмира Ыбрайқызы	671225401029	05-072-015-079	290.0
91	Шігер Ерлан	780118000767	05-072-044-200	460.1
92	Шо женов Кабидолда	590114302364	05-072-015-107	180.0
93	Шо женов Кабидолда	590114302364	05-072-015-108	127.7
94	Шо женов Кабидолда	590114302364	05-072-015-161	900.0
95	Ырысбек Батылкан	670301303792	05-072-015-235	125.6
96	Ырысбек Батылкан	670301303792	05-072-015-236	128.1

ШҚО Күршім ауданы Маралды ауылдық округінің жергілікті тұрғындарының малын жаю үшін 6896 гектар жер бөлінген.

Жайылымдардың негізгі пайдаланушылары ШҚО Күршім ауданы Маралды ауылдық округіне қарасты Алтай ауылы, Маралды ауылы, Қыстау-Күршім ауылы және ауылы Үшбұлақ ауылдарының тұрғындары.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, мал азығына деген қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозу үдерістерінің алдын алу мақсатында қабылданған.

2025 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Күршім ауданы Маралды ауылдық округінде халықтың жеке шаруашылықтарында: ірі қара мал - 1933 бас, ұсақ мал - 2202 бас (қой) + 889 бас (ешкі), жылқы - 1708 бас бар.

Үшбұлақ ауылында:

ірі қара мал - 651 бас, ұсақ мал - 660 бас (қой) + 106 бас (ешкі), жылқы - 620 бас.

Үшбұлақ ауылының жайылым жері - 982 гектар.

Маралды ауылында:

ірі қара мал - 959 бас, ұсақ мал - 1151 бас (қой) + 526 бас (ешкі), жылқы - 758 бас.

Маралды ауылының жайылым жері - 3548 гектар.

Қыстау-Күршім ауылында:

ірі қара мал - 323 бас, ұсақ мал - 391 бас (қой) + 257 бас (ешкі), жылқы - 330 бас.

Қыстау-Күршім ауылының жайылым жері - 1144 гектар.

Алтай ауылының жайылым жері - 1221 гектар.

№ 4-кесте. Жайылымдарды бөлу

Р/с№	Ауылдық округтің атауы	Әкімшілік -аумақтық объектілер жіктеуінің коды	Ел ді мекеннің атауы	Ауыл шаруашылығы жануарлары үшін қажетті жайылым алаңы, мың гектар			Қоғамдық жайылымдар алаңы, мың гектар	Шалғайдағы жайылымдар алаңы, мың гектар
				Ірі қара мал	Ұсақ мал	Жылқылар		
1	2	3	4	5	6	7	9	10
1	Маралды ауылдық округі	635257105	Алтай ауылы	-	-	-	1,221	-
2		635257100	Маралды ауылы	0,929	1,677	0,330	3,548	9,484
3		-	Кыстау Курчум ауылы	0,323	0,648	0,758	1,144	9,073
4		635257500	Ушбулак ауылы	0,651	0,820	0,620	0,982	10,711
Барлығы:				1,903	3,145	1,708	6,895	27,469

Маралды ауылдық округі бойынша ауыл шаруашылығы жануарларын қамтамасыз ету үшін 88902 гектар жайылымдық жер бар.

Ауыл шаруашылығы жануарларын жаю үшін 27,469 мың гектар қажет. Оның ішінде 4731 бас мал 6,895 мың гектар аумақты құрайтын қоғамдық жайылымдарда бағылады, ал 3308 бас мал 88,902 мың гектар аумақты құрайтын шалғай жайылымдарда бағылады.

№ 5-кесте. Қосымша қажет етілетін жайылымдар

Р/с №	Босалқы жерлерден қажет етілетін қосымша жайылымдар, мың гектар	Қосымша берілетін жайылымдар	
		жайылым пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдар, мың гектар	жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халық мұқтажын қанағаттандыру мақсатында резервке қойылуға тиіс жайылымдар, мың гектар
1.	27,469	27,469	-

Күршім ауданы
Маралды ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
2-қосымша

1. ӨСІМДІК ЖАМЫЛҒЫСЫ

Округ аумағында келесі өсімдік аймақтары бөлінеді: таулар. орта және аласа таулар

Бұл аймаққа тән құрамда өсімдіктердің болуы:

- кобрезиясы бар шымды - әнді- жусанды - әр түрлі шөптесін, ащы жусаны бар тырс -әр түрлі шөптесін (көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдар);

- сазды–дәнді-дәнді–әр түрлі шөптесін, лапачаткоймен, бұталы - дәнді - әр түрлі шөптермен, кобрезиямен және жусанмен, арамшөптермен, бұталы – дәнді - әр түрлі шөптермен (көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдар);

- ащы жусанмен дәнді - әр түрлі шөптесін, бұталы -дәнді-әр түрлі шөптесін, кобра - зиялы – дәнді - әр түрлі шөптесін, шымтезек - дәнді-әр түрлі шөптесін - жусанды, қылқан жапырақты - әр түрлі шөптесін, қызыл - шанды - әр түрлі шөптесін (жазғы жайылымдар);

Таулы қара топырақтардағы орта таулы және аласа таулы дала жайылымдары

- шымды-дәнді-әр түрлі шөпті-жусанды, шымды-дәнді-жусанды-әр түрлі шөпті (көктемгі-ерте-жазғы-күзгі жайылымдар);

- кобрезиясы және жусаны бар бұталы-дәнді - әр түрлі шөптесін, дәнді - әр түрлі шөптесін (көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдар);

- кобрезиясы және жусаны бар бұталы-дәнді - әр түрлі шөптесін, қылқанды - әр түрлі шөптесін (жазғы жайылымдар);

- шөптесін - әр түрлі шөптесін - жусанды, қылқан жапырақты, шөптесін - жусанды - әр түрлі жерлерде сүтті және қылқан жапырақты, шөптесін - жусанды-әр түрлі шөптесін, шөптесін - жусанды - әр түрлі шөптесін өсімдіктер (көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдар);

- лапачаткойы бар шымды–дәнді-тар ұзынша жусанды-әр түрлі шөптесін (көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдар);

Ойпатты (сазды) шалғынды жайылымдар

- дәнді - әр түрлі шөптесін-қияқты, бұталы - шөптесін-әр түрлі шөптесін, арам шөптесін және ащы жусанды шөптесін - әр түрлі шөптесін-қияқты (көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдар);

- дәнді - түрлі шөптесін - қияқты (жазғы жайылымдар);

- бұталы-шымды-дәнді-әр түрлі шөптесін, қара қылқанды қияқпен, ши–дәнді-әр түрлі шөптесін, қамыс-дәнді-әр түрлі шөптесін, көкжидекті дәнді–әр түрлі шөптесін-әр түрлі шөптесін (көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдар)

2. НЕГІЗГІ АЗЫҚТЫҚ, ЖЕУГЕ ЖАРАМСЫЗ, УЛЫ ЖӘНЕ ДӘРІЛІК ӨСІМДІКТЕРГЕ ҚЫСҚАША СИПАТТАМА

2.1. Азықтық өсімдіктер

Түкті қауырсын (тырса) - биіктігі 50-80 см болатын көпжылдық тығыз бұталы шөптесін шөп. Көктемде ол көптеген ксерофильді дәндерден кеш өсе бастайды, сондықтан оның кебуі әлдеқайда кешірек жүреді. Басқа қауырсынды шөптерге қарағанда жоғары өнім береді, ал масақ басына дейін шабылған кезде бірінші шабылған массаның 50%-ей дейін отава береді, ал отава негізінен 3 жапырақтан тұрады. Көктемде жапырақтары жылқылар керемет тамақтанады және тез салмақ қосады. Гүлденудің соңынан бастап оны дерлік жеуге болмайды. Ірі қара жылқыларға қарағанда біршама нашар жейді, қойлар мен ешкілер оларды жас кезінде ғана қанағаттанарлықтай жейді. Күзгі отава нәзік және оны барлық жануарлар жақсы жейді.

Жатаған бидайық - биіктігі 50-100 см көпжылдық тамырсабақты дән, тамырсабақтары ұзын, сусымалы. Маусым-шілде айларында гүлдейді.

Ең көп таралған азықтық өсімдіктердің бірі. Ылғалдылығы орташа топырақтарда өсетініне қарамастан, ол құрғақшылыққа төзімді және жеткілікті ұзақ су тасқынына шыдай алады, топырақтың тұздануына төзімді.

Вегетациялық кезең ерте көктемде, ал кейінірек көптеген дәнді дақылдардан басталады. Өңдеуден кейін жақсы отава пайда болады, ол күзде де жасыл, кейінірек сары-жасыл түстерді сақтайды. Жайылымда ірі қара мал масақтанғанға дейін жақсы жейді, жақсы, масақтану фазасында тек қанағаттанарлық, кейдегүлдену фазасында - әрең жейді. Жылқылар, қойлар мен ешкілер жейдіаздап нашар, бірақ ерте кезеңдерде де жақсы. Барлық жануарлар отаваны жақсы жейді. Сондықтан бидай шөптері сусымалы болып табылады, содан кейін жоғары қоректік қалдықтарды пайдалану үшін жайылымға құлағынан кешіктірмей мал жаю керек. Гүлдену -жеміс беру кезеңінде де пішенге шабылған, бірақ жақсы кептірілген, оны барлық жануарлар жейді.

Қауырсын тырсық - тығызтүйіршіктер түзетін көпжылдық шөп. Генеративті өсімдіктердің биіктігі 40-80 см-ге жетеді. Мамыр-маусым айларында гүлдейді.

Көктемде жапырақтарды жылқылар ықыласпен жейді, емізетін биелер сүт өнімділігін арттырады. Қауырсынды шөпті жайылымдарда жылқылар тез қалпына келеді, қымыз сапалы болып шығады. Мұны ірі қара мал жейдішамыршөп біршама нашар. Қойлар оны өсудің ерте кезеңдерінде ғана қанағаттанарлық түрде жейді, гүлдену және әсіресе жеміс беру кезеңінен бастап олар үшін өте қауіпті.

Отаву өте нәзік өнім береді және оны барлық жануарлар жақсы жейді. Азықтандыру кезінде жануарлардың жақсы өсуін қамтамасыз етеді.

Борозды бетеге (бетеге) - биіктігі 30-60 см болатын көпжылдық тығыз бұталы дәнді дақылдар, көптеген тамыр жапырақтарымен қуатты тығыз қопсытқыштар түзеді. Мамыр-маусым айларының аяғында гүлдейді, гүлдегеннен кейін ол кебе бастайды және толығымен піскен кезде сары және кедір-бұдыр шөпке айналады. Жазда барлық ыстық заттар тыныштықта болады және қайта өспейді. Температураның төмендеуімен және алғашқы жаңбырдың түсуімен көктемдегідей биіктікке дейін өсетін базальды жапырақтардың массасы пайда болады.

Жайылымда оны жануарлардың барлық түрлері, әсіресе жылқылар жақсы жейді, тек түйелер ғана қанағаттандырады. Гүлденудің басынан бастап және әсіресе пісу кезеңінде ол нашар жейді, ал жазда тек базальды жапырақтарды жейді.

Жіңішке қияқ - биіктігі 50-120 см жалаңаш, тегіс сабақты көпжылдық шөп. Жапырақ қабықшалары тегіс, тілінің ұзындығы 8 мм-ге дейін. Жапырақтары ені 7 мм-ге дейін, кейде күрделі. Ұзындығы 10-30 см болатын үрей. Маусым-қыркүйек айларында гүлдейді. Дөрекі жем. Жайылымды ерте сатыдағы жануарлар, негізінен жылқылар мен ірі қара малдар азды-көпті қанағаттанарлықтай жейді. Ол өте тез кедір-бұдырланады, сондықтан шөпке қосымша лақтырылған паникулаларды жинау керек.

Қараған бұта (қараған) - биіктігі 0,5-2 м әлсіз тікенді, бұтақты бұта, түзу өсімділері және қара, жасыл немесе сарғыш-сұр қабығы бар бұтақтары бар. Гүлдері ашық сары, мамыр-шілде айларында гүлдейді, шілде-қыркүйек айларында жеміс береді.

Жайылымда жапырақтары мен жас өркендерін ірі қара мал мен қой жейді. Ол жақсы жапырақты, ал бұтақтары қалың бұталарда, әсіресе өсімдіктері жыл сайын шабылатын жерлерде жіңішке, бұтақ тәрізді. Мұндай жайылымдарда кейде тіпті күзге дейін жақсы жейді. Жапырақтарда және гүлдерде ақуыз көп.

Нағыз қазтабаншөп - биіктігі 30-125 см болатын тетраэдрлік, түзу, кейде қысқа тармақталған сабақтары бар көпжылдық, сәл түкті шөптесін өсімдік. Жапырақтары 6-15 бүршіктенген, жіп тәрізді дерлік, жиектері төмен қараған, сүйір, бұтақшалары төмен қараған. Шамамен 4-5, ең жоғарғылары жұптасқан немесе дара. Ашық сары гүлдер паникулалы гүлшоғырына жиналған.

Маусым-тамыз айларында гүлдейді, шілде-қыркүйек айларында жеміс береді.

Жайылымдарда жеуге жарамдылығы неғұрлым құнды өсімдіктердің болуына байланысты, бірақдәнді дақылдар кепкен кезде оны түгелдей дерлік жейді. Оны ең жақсысы аттар мен жылқылар жейді, сәуірден тамызға дейін генеративті және вегетативті өркендер оның бақылауындағы барлық өсімдіктердің 90%-ында жеді. Құрамында ерте фазаларда көп ақуыз және аздап талшық бар, тағамдық құндылығы бұл уақытта сапалы пішеннен төмен емес. Уланудан кейін жақсы өседі. Жайылымға өте төзімді емес.

Жалаң мия (мия, қызыл-мия) - биіктігі 30-80 см және одан да көп тік, мықты, қарапайым немесе тармақталған сабақтарымен көпжылдық тамырсабақты-тамырсабақты шөптесін өсімдік. Жапырақтары ұзындығы 5-20 см, 3-10 жұптасқан, ұзынша-жұмыртқа тәрізді доланцетат тәрізді жапырақшалар. Гүлдері ақшыл-күлгін түсті, борпылдақ шоғырларға жиналған.

Мамыр-маусым айларында гүлдейді, шілде-тамыз айларында жеміс береді.

Жасыл мия құрамында таниндердің, сондай-ақ бүкіл өсімдікті жабатын жабысқақ заттың - қызыл иектің ("бал шырыны") болуына байланысты нашар жейді. Жайылымдық шөптің кедейлігімен оны қанағаттанарлықсыз, кейде тіпті жақсы (жақсы

өсімдіктер болмаған жағдайда) толық жейді. Бұршіктенгенге дейін жиналған және жақсы кептірілген пішенде (жапырақтарды сақтау арқылы) оны қанағаттанарлықтай жейді. Басқа өсімдіктермен сүрлем алу үшін пайдаланылады.

Шайқурай жапырақты тобылғы - биіктігі 150 см-ге дейін бұта, қоңыр бұтақ тәрізді бұтақтарда көптеген қолшатыр гүлдері бар. Жапырақтары кішкентай, жас түкті, жұмыртқа тәрізді, жұмыртқа тәрізді. Гүлшоғыры 4-10 гүлді отырықшы қолшатырлар. Сәуір-мамыр айларында гүлдейді, маусым айында жеміс береді.

Жайылымда жапырақтар мен жас өркендерді қойлар икозалармен ықыласпен жейді. Басқа жануарлар нашар тамақтанады. Бастапқы кезеңде оның құрамында көп протеин, май және талшық көп емес, ал жақсы емес бұршақ тұқымдас шөптің тағамдық құндылығы жоғары. Құрамында С дәрумені, хош иісті заттар бар.

Кәдімгі мыңжапырақ - жіңішке, сусымалы, тармақталған тамырсабақты және биіктігі 5-60 см, кейде жоғарғы жағында бұтақтанатын бірнеше түзу немесе сәл бұралған сабақтары бар көпжылдық шөптесін түкті өсімдік. Жапырақтары дерлік сызықты, ұзындығы 10-40 см, кейде жоғарғы жағында тармақталған. Жапырақтары дерлік сызықты, ұзындығы 10-40 см және ені 0,8-5 см, екі немесе үш рет түйіршіктелген. Гүлдері ақ, қоңыр немесе қызыл, көптеген күрделі қалқандардағы себеттер.

Орманды, орманды дала және дала зоналарында және тау белдеулерінде шалғындарда, таулардың дала және шалғынды беткейлерінде, тынайған жерлерде кездеседі. Шілде-қазан айларында гүлдейді. Ол нашар топырақтарда жақсы дамиды және жайылымға жақсы төзеді. Сондықтан жүктелген жайылымдарда ол әсіресе мол өседі. Жайылымдарда малдың барлық түрлері мен түрлері көктемнен бастап қанағаттанарлық, тіпті жақсы, жазда орташа мөлшерде жейді. Пішенде аздаған қоспалар болса, жануарлар жақсы жейді. Ерте фазаларда оның құрамында инем талшығының ақуызы өте көп, тағамдық құндылығы жоғары. Сүттің дәмін жақсартады, сүт айдағыш болып табылады. Бесік жаю кезінде тимпаниттің алдын алады.

Оның жусанға ұқсайтын күшті иісі және ащы, тұтқыр дәмі бар.

Австриялық жусан - биіктігі 60 см-ге дейін жететін көпжылдық шөптесін өсімдік, тік аз немесе жалғыз тармақталған және жақсы жапырақты және сабағы, жіңішке, тармақталған, сүректенген тамырсабақты. Шілде-қыркүйек айларында гүлдейді. Жайылымда жазда нашар жейді немесе мүлде жемейді. Кейде жазда құрғақшылық кезінде ол өте қанағаттанарлық түрде жейді. Күзде және қыста оны түйелер мен қойлар қанағаттанарлықтай, ал жылқылар мен ірі қара малдар аз мөлшерде жейді. Дәнді пішендегі австриялық жусанның аздаған қоспасы оның жеуге жарамдылығын жақсартады.

Лессинг тәрізді жусан - сүректі, көп басты тамыры және көптеген вегетативті (қысқартылған) игенеративті, жоғарыда тармақталған сабақтары (биіктігі 45 см-ге дейін), биік, тығыз шымтезек түзетін көпжылдық өсімдік. Қыркүйек-қазан айларында

гүлдейді. Азықтық қатынаста нашар зерттелген. Әдеби деректерге сүйенсек, қойлар мен жылқыларды күзде және қыста қанағаттанарлықтай жейді. Геоботаникалық бақылаулар бойынша жайылымды барлық жануарлар көктемде, жазда және күзде қанағаттанарлық түрде жейді. Ерте фазаларда оның құрамында ақуыз және ұсақ жасушалар көп болады.

Жылтыр ши (ши) - биіктігі 250 см-ге жететін, сабағы мықты, көпжылдық ірі дәнді дақыл. Мамыр - шілде айларында гүлдейді. Өсімдік қатты кедір-бұдырлы жапырақтары бар өрескел. Ол әртүрлі топырақтарда кездеседі, бірақ әрдайым дерлік жер асты сулары жақын жерлерде кездеседі, кейде үздіксіз қалың бұталарды құрайды. Чиа шоғыры бойынша олар құдық қазуға арналған орынды таңдауда басшылыққа алады.

Жайылымда оны тек масақ шыққанға дейін ықыласпен жейді, кейінірек ол өте дөрекі болады. Отава чияны жазда да ықыласпен жейді. Шөпте ол жақсы жейді, егер құлағына шабылған, ал кейінірек шабу кезінде тек жапырақтары жейді. Қысқы жайылымдарда оның маңызы ерекше, өйткені биік бұталар қармен зақымданбайды.

Сапасы орташа азықтық өсімдіктерге жатады.

Жоңышқажапырақты эспарцет (егістік) - мәдени өсімдік, ең көп өсірілетін көпжылдық шөптердің бірі. Оның тамыр жүйесі топырақ бетіне басқа эспарцеттерге жақын орналасқан, ал тамыр сілкінісі өмірінің бірінші жылында топыраққа тартылмайды. Бір шабуды береді.

Жайылымда мысықпен ірі қара мал қанағаттанарлық түрде жейді. Қойлар бүршіктену кезеңінде сабақтарының төменгі, дөрекі бөліктерін ғана қалдырып, жақсы жейді. Ол таза дақылдарға қарағанда аралас дақылдарда жақсы жейді. Мұндай жайылымдардағы қозылар мен ересек қойлар тәулігіне 200 г немесе одан да көп салмақ қосады. Жылқылар үшін ерекше құнды: олар эспарцеттерді тіпті дөрекі жүзіммен де жейді.

Уақытылы жиналған пішенді жануарлар жақсы жейді, жоңышқадан кем емес.

Кәдімгі қамыс - биіктігі 2,5-тен 9 м-ге дейін, орташа биіктігі 2 м-ге жуық тамырсабақты шөп. Жас кезінде қамыстың құрамында көп қант болады, бұл кезде жылқылар, ірі қара малдар оның салмағын ықылассыз жейді. Оны қойлар, ешкілер, түйелер азырақ жейді. Дегенмен, үрейдің үстіне оның кедір-бұдыр болғаны сонша, жайылымдағы мал оны құлықсыз жейді. Себеп - қатты кедір-бұдыр және сіңірілмейтін заттар көлемінің күрт артуы.

Жерүсті айрауығы (ақбатаук) - тамырсабақты, биіктігі 80-150 см, сабағы орташа жапырақты, көпжылдық шөп.

Қазақстанның барлық аймақтарында жазықтар мен тау бөктерлерінің шалғынды құмды және батпақты топырақтарында кездеседі. Маусым-шілде айларында гүлдейді.

Су басқан және батпақты шалғындардың ірі азықтық шөптері. Топыраққа қажет емес, ол айтарлықтай тұздануға жол береді. Жайылымға және шөп шабуға жақсы төзімділікке ие, бірақ дөрекі, нашар жейтін шөп береді. Шөпті шөп шабу кезеңінен кешіктірмей шабу керек, өйткені ол өте тез өрескел болады. Бақытсыздықты жабайы

және үй жануарларының барлық түрлері нашар жейді: ірі қара мен жылқы тек масақтанғанға дейін жейді, жаздың екінші жартысында тек гүлшоғыры мен жоғарғы жапырақтары шағып алады.

Шалғынды көкшөп - биіктігі 30-90 см сусымалы тамырсабақты көпжылдық борпылдақ дәнді дақыл. Мамыр-шілде айларында гүлдейді. Оның жіңішке, әлсіз жапырақты сабақтары бар, генеративтілерден басқа, генеративтілерге қарағанда қысқа вегетативті өркендердің көп саны бар, сондықтан оны әдеттегі төменгі сатыдағы дәнді дақылдарға жатқызады.

Негізінен жайылымдық өсімдік, қалыпты жайылымы бар шөптесін жерлерде кең және тез таралады. Бұл тамаша жемдік өсімдік болып саналады. Жылқылармен, ірі қара малдармен, қойлармен және жабайы жануарлармен жақсы қоректенеді. Бұл жайылымдар ірі қара малдың төлдерін азықтандыру үшін ерекше құнды.

Орақ тәрізді жоңышқа - биіктігі 1 м дейін көпжылдық өсімдік. Тамыр өте қуатты және дамудың бірінші жылында 2 м-ге жетеді. Сабақтарының саны көп, шамамен жойылған. Сары гүлдері мен орақ тәрізді гүлдері бар өсімдікбұршақ. Тұқымдары сопақша сопақша және л және бұршақ тәрізді, қоңыр немесе сарғыш түсті. Мамырдан тамызға дейін гүлдейді. Шалғындарда, тасты шөпті беткейлерде кең таралған. Аязға төзімділігімен, құрғақшылыққа төзімділігімен, тұзға төзімділігімен және жайылмаға төзімділігімен ерекшеленеді. Малдың барлық түрлерімен жақсы қоректенеді. Ол қан кетуді жақсы көтереді, мәдениетке енгізілген.

Ақ топырақты жусан - биіктігі 45 см биіктіктегі көпжылдық шөптесін өсімдік, көптеген вегетативті және генеративті өсімдіктері бар, тығыз және кең шымтезектерді құрайды. Жапырақтары контуры бойынша жұмыртқа тәрізді. Гүлдері сары. Тамыз, қазан айларында гүлдейді.

Жайылымдарда қойлар көктемде жақсы, тіпті жақсы жейді, күзде жақсы, жазда нашар жейді, күзде және қыста қайтадан жақсы және жақсы жейді, жылқылар мен түйелер одан да нашар жейді. Ірі қара мал оны көктемде, күзде және қыста қанағаттанарлықтай, ал жазда әрең жейді. Орташа сападан жоғары жемдік өсімдіктерге жатқызуға болады.

2.2. Нашар жеген, жемеген өсімдіктер

Гмелин кермегі (томарбояу) - қалың, сүректенген, түйінді тамыры және сабағы қысқарған, жер асты бөлігінде көлденең тыртықты, ал үстіңгі бөлігінде бірнеше жұп тармақтары бар көпжылдық шөптесін жалаңаш өсімдік. Сынықтардағы розетка жапырақтары қызарған, ұзындығы 4-40 см, ені 2-10 см, жұмыртқа тәрізді, дөңгелектелген. Гүлдер ұсақ, 1-4 гүлді масақтарда, жоғарғы жағында тармақталған масақтарда болады. Шілде-қыркүйек айларында гүлдейді, тамыз-қыркүйек айларында жеміс береді. Ол бүкіл Қазақстан бойынша сортаңды шалғындарда, кейде ылғалды сортаңдарда, қоқыстардың жиектерінде, тұзды көлдердің жағаларында, сазды теңіз

жағалауларында, өзен аңғарлары бойындағы сортаңды ойпаңдарда және сортаңды, сирек су басқан жайылмаларда кездеседі.

Көктемде, жазда және күзде жайылымдарда оны түйелер қанағаттанарлықтай жейді, қойлар нашар, қалған жануарлар оны әрең жейді. Ерте фазаларда оның құрамында ақуыз көп және талшықтар аз, сонымен қатар кептірілген өсімдіктерде күрт төмендейтін жеткілікті жоғары қоректік құндылығы бар.

Австриялық жусан - биіктігі 60 см-ге дейін жететін көпжылдық шөптесін өсімдік, аз немесе жалғыз тармақталған және жақсы жапырақты сабақтары және жіңішке, тармақталған, сүректі тамырсабақтары бар. Шілде-қыркүйек айларында гүлдейді.

Құрамында эфир майлары, алкалоидтар және глюкозидтер бар. Жайылымда жазда нашар жейді немесе мүлде жемейді. Күзде және қыста оны түйелер мен қойлар, аз мөлшерде жылқылар мен ірі қара малдар қанағаттанарлықтай жейді.

2.3. Улы өсімдіктер

Казак аршасы - биіктігі 1-2 м-ге дейін, өсіп келе жатқан немесе жатқан бұтақтары бар сусымалы бұта. Күшті иіс пен өткір дәмге байланысты жануарлар одан аулақ болады. Өсімдіктің барлық бөліктері улы. Бұтақтар мен инелердің құрамында эфир майлары бар, олардың арасында қан кетуді күшейту үшін және түсік жасататын агент ретінде қолданылатын сабинол арша майы бар.

Ірі қара малдың, сирек жылқылардың улануын тудырады.

Сегиер сүттігені - көпжылдық шөптесін өсімдік, көп басты тамыры бар және тік, төменгі жағында тармақталған, бұтақ тәрізді сабақтары жүзден 12-55 см, жоғарғы жағында жақсы жапырақты. Төменгі жапырақтары ұсақ, қабыршақ тәрізді, бір-біріне жақын орналасқан; сабақты, отырықшы дерлік шпательді, үстіңгі жұмыртқа-ланцет тәрізді, доғал, сүйір.

5-12 гүл сабағы бұтақтардың ұштарында, қалғандары жапырақ қолтықтарында жиналады.

Шілдеде гүлдейді, шілде - тамызда жеміс береді. Ол шөлдер мен жартылай шөлдердің құмдарында, таспалы ормандардың шетінде, тасты беткейлерде, әктастар мен борлы топырақтарда, бұталар арасында, кейде тыңайған жерлерде, жайылымдарда, құрғақ арналардың малтатастарында кездеседі. бүкіл Қазақстан бойынша дерлік биік таулардан басқа.

Әдеби деректерге сүйенсек, жануарларды жеуге болмайды. Жеген кезде ауыз қуысының қабынуын тудырады, ал сауын сиырларда сүт қызыл түске боялады.

Құрамында сүтті шырынның құрамында аздап резеңке, көптеген алкалоидтар бар. Өсімдіктің қайнатпасын жергілікті тұрғындар туберкулезге қарсы тұтынады. Сорғыш маталарды жасыл түстің әртүрлі реңктерімен бояйды. Улы, жүйке жүйесін тежейді, асқазан-ішек жолдарын зақымдайды.

2.4. Дәрілік өсімдіктер

Кәдімгі жұпаршөп - көпжылдық жабайы шөптесін өсімдік. Орегано құрамында фенолдар, тимол, бициклді секвитерпендер және басқа да иісті қосылыстар, флавоноидтар бар таниндер, аскорбин қышқылы және эфир майы (1,2% дейін) бар.

Кәдімгі орегано орталық жүйке жүйесіне тыныштандыратын әсер етеді, тер, ас қорыту және брохиальды бездердің секрециясын, ішек моторикасын күшейтеді.

Кәдімгі бақбақ - биіктігі шамамен 30 см болатын көпжылдық шөптесін өсімдік. Тамыр өзегі, жуан, ұзындығы 20-60 см. Жапырақтары базальды розеткада, жалаңаш, үшбұрышты лобтармен. Гүлдері алтын сары. Мамырдың басынан қыркүйекке дейін гүлдейді.

Тамырларды, сирек жапырақтарды пайдаланыңыз. Өсімдіктің тамыры мен шөбі ащы ретінде тәбетті қоздырады және асқазан-ішек жолдарының жұмысын жақсартады, атоникалық іш қату кезінде холеретикалық және жұмсақ іш жүргізетін әсерге ие. Өсімдіктің тамыры асқазан мен диуретикалық препараттардың құрамына кіреді.

Үлкен жолжелкен - биіктігі 15-30 см қарапайым жапырақсыз сабағы және көптеген талшықты тамырлары қысқа, көпжылдық шөптесін өсімдік. Гүлдері ұсақ, қоңыр түсті. Маусым-тамыз айларында гүлдейді. Жолжелкен жапырақтарында гликозид аукубин, А, С және К дәрумендері, холин, аденин, полисахаридтер, сапониндер, органикалық қышқылдар және тағыда басқа Жолжелкен жапырақтары қақырық түсіретін, қабынуға қарсы және микробқа қарсы агент ретінде ұсынылады.

Нағыз қазтабаншөп - биіктігі 15-80 см болатын тармақталған тамырсабақты және түзу тармақталған сабағы бар көпжылдық өсімдік. Гүлдері ұзын, тығыз, үрейлі гүлшоғырында, ашық сары, бал иісі бар. Маусымнан қыркүйекке дейін гүлдейді. Жапырақтардан, гүлдерден және сығылған шырыннан алынған жапырақтар халықтық емдеу практикасында әр түрлі қолданыста болады.

Жалаңаш мия - биіктігі 110 см-ге дейін жететін көпжылдық шөптесін өсімдік. Зауытта алкалоидтар, кумариндер, таниндер, флавоидтар, эфир майы, С дәрумені бар. Ол ресми және халықтық медицинада жоғарғы тыныс жолдарының аурулары кезінде қолданылады, қабынуға қарсы, диуретикалық және іш жүргізетін дәрілердің, асқазан мен он екі елі ішектің ойық жарасын емдеуге арналған препараттардың бөлігі болып табылады. , бүйрек үсті безінің қыртысына әсер ететін препараттар, бронх демікпесі, аллергиялық дерматит, экзема және тағыда басқа үшін қолданылатын препараттар.

Кәдімгі мыңжапырақ - биіктігі 70 см-ге дейін жететін көпжылдық шөптесін өсімдік. Маусымнан жаздың соңына дейін гүлдейді. Шөптер мен гүлшоғырлардың құрамында эфир майы, фитонцидтер, органикалық қышқылдар, тұтқыр заттар және басқа заттар бар.

Мыңжапырақ қиыршықтары қабынуға қарсы, бактерицидтік, гемостатикалық, ашытуға қарсы, спазмолитикалық және жараларды емдейтін әсерге ие.

Кәдімгі тимьян - биіктігі 5-10 см болатын көптеген сабақтары бар көпжылдық шөптесін өсімдік. Жапырақтары кішкентай. Маусым-тамыз айларында гүлдейді. Халықтық медицинада тимьян шөпі қолданылады. Жүрек-қан тамырлары ауруларына тыныштандыратын дәрі ретінде қолданылады.

Жылқы қымыздық - биіктігі 60-150 см, жоғарғы жағында тік, тармақталған сабағы бар, қуатты тамыр жүйесі бар көпжылдық шөптесін өсімдік.

Қымыздық тамырында 4% -ға дейін антрахинон туындылары мен таниндер бар. Жапырақтарында флавоноидтар, рутин, каротин, гүлдерінде 450-ге дейін аскорбин қышқылы бар. Өсімдіктің барлық мүшелерінде кальций оксалатының көп мөлшері бар. Өсімдіктің тамырынан алынған препараттар дозасына байланысты тұтқыр және бекітетін немесе іш жүргізетін әсерге ие. Қымыздық препараттары бүйрек ауруларына қарсы.

Дәрілік қандышөп - биіктігі 20 - 100 см, жоғарғы жағында түйіршіктелген, тармақталған сабағы бар көпжылдық шөптесін тамырсабақты өсімдік. Жапырақтары түйіршіктелген, ұзын жапырақшаларында базальды, сабағы кішірек, отырықшы. Ол жайылымға жақсы төзеді және шөптесін жерлерде егілген жайылымдарда 7 - 8 жыл сақталады. Құрамында ақуыз көп, С дәрумені бар, жоғары қоректік. Медицинада және қазіргі уақытта халықтық медицинада - қатерлі ісіктерге, теріге қолданылады аурулар, гомеопатияда - өкпе ауруларында гемостатикалық, гинекология, диарея, жараларды емдеу, антигельминтикалық, диарея, жараларды емдеу, антигельминтикалық және басқа асқазан-ішек аурулары.

2.5. Табиғи азықтық алқаптар

Табиғи жағдайлары мен өсімдік жамылғысының сипатына қарай Маралды ауылдық округінің аумағы орналасқан таулы шалғынды-дала және дала зонасында. Шалғынды-далалық аймақ учаске аумағының солтүстік және шығыс бөлігін алып жатыр. Далалық аймақ учаскенің оңтүстік бөлігін алып жатыр. Округтің барлық аумағы негізінен жайылымдар мен шабындықтардан тұрады. Егістік жерлер аз ғана бөлігін алып жатыр.

Таулы шалғынды-дала және дала зонасында өсімдік жамылғысы қызылбас, қауырсын, тырса, бетеге, кобрезий, бұта, дәнді және аралас шөпті жайылымдар мен шабындықтармен ұсынылған. Солтүстік беткейлері ылғалдандырылған және кеуіп кетуден қорғалғандықтан дәнді, шөптесін және бұталы жайылымдармен және қалың бұталармен жабылған. Дәнді дақылдар сусымалы бидай шөптерімен, құрама кірпілермен, тар жүнді шөптермен, шалғынды шалғынды тимоти шөптерімен ұсынылған. Шөптер: нағыз төсек-орын, кәдімгі мыңжапырақ, жасыл құлпынай, эспарцет астрагалы, қырықбуын эспарцет. Бұталардың ішінде тікенді итмұрын және аз

гүлді котонестер басым. Олар орманды-шалғынды сазды, орманды-шалғынды-дала, кәдімгі қара топырақтарда және қара топырақтарда толық дамымаған және дамымаған сазды топырақтарда түзіледі.

Өзендер мен бұлақтардың тар таулы аңғарларында әр түрлі ағаш түрлері кең таралған: көктерек, тал, қайың және басқалары, олардың арасында жайылымдар бар

Округтің оңтүстік бөлігінің өсімдік жамылғысы түр құрамының кедейлігімен ерекшеленеді. Бұл жерде шөптің тұрақтануы жүреді, өйткені қатты жылыну әсер етеді. Бұталардың ішінде Сент-Джон сусласы мен үш бөлікті шалғынды тәтті, бұталы қараған және қараған ақ қабығы кең таралған. Тырса дәндерінен бетеге және бидай шөптері тарак тәрізді. Шөптесін өсімдіктерден кәдімгі мыңжапырақ, нағыз төсеніш, жусан, иісті және кәдімгі тимьян.

Жусан тар қырлы, ақ топырақты, Маршалов және австриялық.

Олар қара-қоңыр кәдімгі, қара-қоңыр толық дамымаған және дамымаған сазды топырақтарда түзіледі.

Шығыс бөлігінде тау аралық аңғарлар мен тегістелген үстірттерде орманды шалғынды сазды топырақтарда қабрезийлі жайылымдар мен аралас шөпті-дәнді шабындықтар кең таралған.

Жер асты сулары жақын өзендер мен бұлақтардың аңғарлары бойында әр түрлі шабындықтар кең таралған, олардың арасында дәнді-шөпті-шалғынды жайылымдар басым. Дәнді дақылдардан сусымалы бидай шөптері, шалғындық көкшөп, жер үсті қамысы, шалғындық тімоте, тар түкті, шөптерден нағыз төсек-орын, кәдімгі мыңжапырақ, егістік бидайық, кәдімгі одуванчика, орташа жолжелкен, сібір герані және тағыда басқа Олар шалғынды жерлерде қалыптасады-кәдімгі қара топырақты және шалғынды-қара қоңыр топырақтарда. Өте ылғалды жерлерде қамыс пен мысыққұйрық өседі.

Ауылдық округ аумағындағы жоғарыда аталған қауымдастықтардың барлығы қазіргі уақытта жеке мал жаю және шабындық үшін пайдаланылуда.

Далалық зерттеу материалдары бойынша флористикалық тізім 81 тұқымдасқа және 28 тұқымдасқа жататын 112 түрді құрайды. Тұқымдастардағы түрлердің саны бойынша дәнді дақылдар - 25 түр, композиттер - 14 түр, қалампыр - 13 түр, бұршақ тұқымдастар - 9 түр, лабиат - 6 түр, сызықтық - 5 түр, Қалампыр - 7 түр, шөгінді және жынды - әрқайсысы 4 түр, Қарақұмық - 3 түр, Касатиковые, жолжелкен, ырғай, жұп жапырақты, норичниковые, даршын 2 түрден, ал эфедра, ситник, қалақай, Норичниковые, Қалампыр, қайың, Биндвид, Рутовые 1 түрі бойынша.

Өсімдік жамылғысында 16 түр доминантты болып табылады.

Түрлердің басым көпшілігін (104 түрі - 92,8%) мал жейді, улы және мал жемейтін 8 түрі, 9 түрі дәрілік, 2 түрі қорғауға жатады.

3. ТОПЫРАҚТАР

"Қазақстанның жер қорын табиғи-ауылшаруашылық аудандастыру" сызбасына сәйкес зерттелген аумақ мыналарға жатады қуаң дала аймағында Үкімет балтай калба ауданы (III-3-1) және далалық аймақ Правинция Алтай алды ауданы (II-3-1).

"Қазақстанның таулы және тау бөктеріндегі топырақтарының жүйелі тізімі мен негізгі диагностикалық көрсеткіштеріне" сәйкес (Алматы, 1989 ж.) Маралды ауылдық округінің жерлерінде топырақтың келесі типтері, кіші типтері мен тұқымдары анықталды:

- Орманды шалғынды-далалы сазды-сазды
- Орманды шалғынды сазды-сазды
- Сілтіленген кәдімгі сазды қара топырақтар
- Кәдімгі кәдімгі саздақ қара топырақтар
- Кәдімгі аз дамыған саздақ қара топырақтар
- Қара-қоңыр кәдімгі саздақ
- Қара-қоңыр түсті дамымаған және толық дамымаған саздақтар
- Шалғынды-қара-қоңыр кәдімгі саздақ
- Шалғынды-қошқыл-қошқыл сортаң сазды

Төменде ауылдық округ аумағында кездесетін ең көп таралған негізгі топырақ түрлерінің сипаттамалары берілген.

Орманды шалғындылар зерттелген аумақта орта таулы белдеуде таралған, мұнда оңтүстіктің беткейлері, сирек батыс экспозициялары алып жатыр. Шалғынды өсімдіктердің астында дамиды. Топырақ түзуші жыныстар - екі мүшелі элювиалды-делювиалды қиыршық тасты саздақтар, олардың астында тығыз жыныстардың қиыршық тастары, сирек - жарылған тығыз жыныстар жатыр. Табиғи өсімдік жамылғысы қияқ-әр түрлі шөптесін өсімдіктер қауымдастығымен (қияқтармен) ұсынылған: жоңғар, қара шашты және еңкейген). Шөптерден басқа бұталар аз мөлшерде кездеседі - шабындық, итмұрын, ырғай, қараған.

Шөптердің тұйықталуы 90-100%, бұталар - 10-20%.

Орманды-шалғынды топырақтар жоғары гумустың құрамымен сипатталады (10-17%), А горизонтының қалыңдығы 25-45 см тереңдікте гумустың мөлшері алдымен күрт, содан кейін біртіндеп азаяды. Әдетте, қышқылдық тереңдікке қарай артады. Сипатталған жайылымдар жаз мезгілінде жайылым ретінде пайдаланылады.

Орманды-шалғынды-дала топырақтары - шалғынды-дала өсімдіктерінің астындағы орманды-шалғынды топырақтармен бірге орта таулы аймақтарда оңтүстіктің беткейлерінде және батыс экспозициясының кейбір жерлерінде ерекшеленеді.

Топырақ түзуші жыныстар - элювиалды-делювиалды тасты саздақтар, сирек - құмды саздақтар, таяз тереңдікте қиыршық тасты, әдетте карбонатсыз қоқыспен жабылған. Орманды-шалғынды-далалы дәнді-дәнді-жусанды-әр түрлі шөптесін, сазды-дәнді-әр түрлі шөптесін-цинкофильді қауымдастықтың табиғи өсімдіктері.

Өсімдіктердің тұйықталуы 90% құрайды.

Шалғынды-орманды дала топырақтарының жоғарғы қабаттарындағы гумустың мөлшері 6-12%, азот - 0,4-1,0% жетеді. Тереңдікте қарашірік пен азоттың мөлшері біртіндеп азаяды.

Топырақ суспензиясының реакциясы орташа қышқылды ($pH = 5-6$), тереңдеген сайын кеуіп немесе әлсірейді.

Механикалық құрамы сазды.

Сипатталған жайылымдар жазғы жайылым ретінде пайдаланылады.

Сілтіленген қара топырақтар олар абсолюттік биіктігі 1500-2000 м болатын таулы-орманды дала зонасының төменгі бөлігімен шектелген - қара топырақтардың таралу аймағының ең ылғалды бөлігінде. Олар негізінен жұмсақ солтүстік және батыс беткейлерде, сондай-ақ борпылдақ шөгінділердің қалыңдығы жоғарылаған жоталар мен үстірттердің үстірт тәрізді кеңістіктерінде орналасқан.

Топырақ түзуші жыныстар басым көпшілігінде едәуір қалың қос мүшелі элювиалды-делювиалды сазды-қиыршық тасты шөгінділер және әлдеқайда сирек борпылдақ лесс тәрізді жыныстар болып табылады.

Гумусты-аккумулятивті горизонт А (ол әрдайым дерлік А горизонттарына бөлінеді 1 және А2) дерлік қара түске ие (қара-сұр, қою сұр), оның төменгі бөлігінде (А-да) қоңыр реңкке ие болады 1).

Оның қуаты 40-60 см аралығында өзгереді.

Жай шайылған қара топырақтар аумақтың солтүстік бөлігінде, орта тауларда таралған.

Қуатты қарашірік горизонтымен сипатталады А+В1, оның орташа мәні 85-98 см аралығындағы ауытқулармен 90 см құрайды. Топырақ профилінің жалпы қалыңдығы 106-138 см аралығында, орташа есеппен 120 см құрайды.

Өсімдік жамылғысы дәнді-әр түрлі шөптермен, дәнді-әр түрлі шөптермен-арамшөптермен, бұталы-дәнді-әр түрлі шөптермен ұсынылған.

Қарашірік құрамы бойынша сипатталатын топырақтар басым көпшілігінде орташа гумусты топырақтар болып табылады және 6,5-тен 9,9%-ға дейінгі аралықпен тың жерлерде 7,6% орташа құрамымен сипатталады; егістік алқаптарында бұл мән біршама төмен және 5,1-7,8% ауытқуларымен орта есеппен 6,0% құрайды. Оның профилі бойынша өзгеріс біртіндеп жүреді, ал тереңдікке ену айтарлықтай байқалады - көкжиекте 1 оның шамасы 1,4-тен 2,4% -ға дейінгі ауытқулармен орта есеппен 1,8% құрайды. Топырақтың механикалық құрамы сазды.

Қарастырылып отырған топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Кәдімгі қара топырақтар жер бедері бөлшектенген орта таулармен бейнеленген. Топырақ түзуші жыныстар - бұл едәуір қалыңдықтағы топырақтардың түзілуін анықтайтын лесс және лесс тәрізді саздақтардың қалың қабаттары; шағын (50-75 см) тереңдікте жарылған тығыз жыныстармен немесе олардың қоқыстарымен жабылған элювиалды-делювиалды қиыршық тасты саздақтар.

Кәдімгі қара топырақтар кәдімгі топырақтар осы тектегі топырақтар арасында ең көп таралған болып табылады. Ауылдық округтің солтүстік және оңтүстік бөліктерінде кездеседі.

А горизонтының қалыңдығы 22-35 см аралығында ауытқиды. Профильдің жалпы сыйымдылығы 85-105 см аралығында ауытқиды.

А горизонтындағы гумустың мөлшері 8,3% құрайды.

Табиғи өсімдік жамылғысы бұталы-дәнді-әр түрлі шөптесін және дәнді-әр түрлі шөптесін қауымдастықтармен ұсынылған.

Жоғарыда сипатталған топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Кәдімгі нашар дамыған қара топырақтар кәдімгі топырақтардан қалыңдығы 32-40 см-ге дейін ауытқитын, орташа есеппен 35 см-ге дейін жететін ұсақ топырақты қалыңдығымен, демек, ксероморфизмімен (далалануымен) ерекшеленеді. өсімдік жамылғысында да, морфо-генетикалық және физикалық-химиялық көрсеткіштерінде де көрінеді. Топырақтар генетикалық горизонттардың толық емес жиынтығымен сипатталады (көп жағдайда олардың профилі А типіне қарай бөлінеді I, BC, C. немесе AB, BC, C).

Алдыңғыларымен салыстырғанда нашар дамыған кәдімгі қара топырақтардың қарашірінділері азырақ - А горизонтындағы қарашіріктің орташа мөлшері 2,3-тен 8,4%-ға дейінгі нұсқаларымен 5,8% құрайды, ал профиль бойынша оның тереңдеп азаюы, әдетте, күрт.

Көп жағдайда топырақтар карбонатты емес, олардың көрінетін пішіндері қиыршық тастағы қыртыстар түрінде белгіленеді. Табиғи өсімдік жамылғысы сазды-дәнді-жусанды-аралас шөптерден тұрады бұталы- сазды -дәнді-дәнді-аралас шөптерден, бұталы - дәнді-жусанды түрлерден тұрады.

Механикалық құрамы бойынша қара қоңырның дамымаған топырақтары сазды болып келеді.

Сипатталған жерлер жайылым ретінде пайдаланылады.

Қара-қоңыр топырақтар ауылдық округтің солтүстік таулы бөлігінде таралған.

Топырақ түзуші жыныстар алуан түрлі және шөгінділермен ұсынылған негізінен төрттік жастағы: лесс тәрізділер саздақтар, элювийлік, элювийлік-делювийлік шөгінділер, неоген-палеогендік саздар және олардың элювийлері, көне аллювийлік құмдар, құмды саздар, жеңіл саздақтар, борлар, мергельдер.

Топырақ түзілу жағдайларына және топырақ түзуші жыныстардың табиғатына байланысты қара қоңыр топырақтар арасында генетикалық тұқымдастар ажыратылады: кәдімгі және толық емес және дамымаған.

Қара қоңыр кәдімгі топырақтар жұмсақ еңіспен шектелген жазықтарға. Ауылдық округтің орталық бөлігінде кездеседі.

Топырақ түзуші жыныстар негізінен элювиалды шөгінділер болып табылады.

Қарашірік горизонтының қалыңдығы А+В, 31 см-ден астам, тек 35-49 см аралықта тостаған тәрізді ауытқиды.

Қалыңдығы 18-27 см А горизонты қоңыр-сұр немесе қоңыр-қара-сұр түсті қоңыр реңкпен біркелкі қара-сұр түске боялған.

Оның құрылымы түйіршікті-ұнтақты немесе ұнтақты-сынғыш.

Горизонттың қалыңдығы В1, төменде орналасқан, 12-24 см аралығында ауытқиды; қоңыр реңк гүл шоғырында айқын көрінеді, алдыңғысымен салыстырғанда, көкжиек тығызырақ, құрылымы түйіршіктелген, кейде ұсталмаған.

А горизонтындағы қарашіріктің мөлшері жеңіл құрылымды топырақтарда 1,8-ден 2,6%-ға дейін және сазды және ауыр сазды топырақтарда 2,1-ден 4,2%-ға дейін ауытқиды.

Өсімдік жамылғысы сазды-дәнді-жусанды-шөптесін қауымдастықтан тұрады.

Механикалық құрамы - сазды

Сипатталған жерлер жайылым ретінде пайдаланылады.

Қою қоңыр, дамымаған топырақтар көп таралған және ең тік, жақсы жылыған беткейлермен және тар төбелермен шектелген.

Өсімдік жамылғысы тау-дала топтарымен ұсынылған, мұнда ксерофитті шымтезек жармалары (ойықты бетеге, түкті қауырсынды шөптер, Лессинг және тағыда басқа) кейде қалың бұталарды құрайтын жусандармен, бұталармен жетекші болып табылады.

Топырақ түзуші жыныстар деп жер бетінен 40 см және одан жоғары қашықтықта жатқан жұқа элювиалды-делювиалды қиыршық тасты саздақтар, тығыз жыныстардың сынықтары немесе массивті кристалды жыныстар жатады.

А қарашірік горизонтының қалыңдығы 14 см-ден аспайды.

Топырақтар салыстырмалы түрде жақсы гумусталған - А горизонтында қарашіріктің орташа мөлшері 3,2% құрайды, ауытқуы 2,0%-дан 4,9%-ға дейін.

Топырағы осы жерлер жайылымдық жер ретінде пайдаланылады

Қою қоңыр, толық дамымаған топырақтар 40-80 см тереңдіктен тығыз жыныстармен немесе олардың элювийімен жабылған. ксероморфты жағдайда дамып келе жатқан қара қоңырның толық дамымаған топырақтары профильдің айтарлықтай қысқаруымен, қарашірік горизонтының өте аз қалыңдығымен ерекшеленеді, емес 30-40 см-ден асатын, толық дамымаған карбонатты горизонттың болмауымен, тығыз тау жыныстарына немесе олардың үгілу өнімдеріне айналады. Профиль бойынша қиыршық тас бар.

А горизонтының қалыңдығы 10-17 см, қою қоңыр түсті, түйіршікті-ұнтақты немесе шаңды-түйіршікті құрылымды, жоғарғы бөлігінде 3-5 см-ге дейін, әлсіз қопсытылған, әдетте, айтарлықтай қаңқалық сипатқа ие.

Көкжиек Айтарлықтай дауылды, тығыздалған, кесек құрылымды.

Тұз қышқылынан қайнау жер бетінен де, бүкіл профиль бойынша да анықталады, бірақ көбінесе горизонттың төменгі бөлігінде немесе ӘК-де болады.

А горизонтындағы гумустың орташа мөлшері 1,7-4,3% аралығында өзгеріп, 3,5% құрайды; В горизонтында - 2% орта есеппен 1,4% -дан 3,2% -ға дейін ауытқиды; В горизонтында1 (ол бөлінген жағдайларда) гумустың мөлшері орта есеппен 1,5, ӘК-де - 1,3% құрайды.

Топырақ ерітіндісінің реакциясы бейтарапқа жақын (рН 6,8-7,3).

Топырақтар іс жүзінде суда еритін тұздармен тұздалмаған.

Табиғи өсімдік жамылғысы сазды-дәнді-жусанды-аралас шөпті бұталы-дәнді-аралас шөпті, бұталы-дәнді-жусанды типтермен ұсынылған.

Механикалық құрамы бойынша қара қоңыр толық дамымаған топырақтары сазды болып келеді.

Сипатталған жерлер жайылым ретінде пайдаланылады.

4. ЖАЙЫЛЫМДАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ НЕГІЗДЕРІ.

Маралды ауылдық округінің жерлері бір Негізгі учаскемен ұсынылған.

Геоботаникалық іздестіру нәтижелері бойынша Маралды ауылдық округінің жалпы ауданы 117404 га, оның ішінде 96878 га (жайылымдар мен шабындықтар алаңы) құрады.

Ауылдық округтің аумағы жер бедері бойынша гетерогенді. Ол тегістелген үстіртпен және толқынды-төбелі рельефпен, тау жыныстарының жиі шығуымен бөлінеді. Ауылдық округ аумағы арқылы Күршім, Маралиха, Тополевка, Озерная және Қыстау-Күршім өзендері ағып өтеді, құдықтар мен бірнеше ірі және ұсақ көлдер бар.

Бұлақ тауларындағы су тасқыны. Мұнда тау жоталарын кесіп өтетін көптеген өзендер мен бұлақтар бар, сондықтан жазда мал суарумен қамтамасыз етіледі. Жалпы, шаруашылық аумағындағы жайылымдар жеткілікті түрде суланған. Зерттеу аймағының климаты орташа ылғалды және жылы, оңтүстік бөлігінде орташа ыстық жазмен сипатталады.

Ауылдық округ аумағында орман-шалғынды, қара топырақты және қара-қоңыр аймақтарының топырақтары кең таралған.

Өсімдік жамылғысы рельефке, аймақтың эдафикалық және климаттық жағдайларына сәйкес келеді. Зерттеу аймағының флорасын экологиялық талдау ксерофиттердің жазықтарда (жусан, типчак, тырса, Сент-Джон сусласы шабындығы және басқалары) және мезофиттердің жазық ойпаттары мен өзендер мен бұлақтардың аңғарларында жақсы шабындық ретінде қызмет ететін шөпті-шөпті шалғындар дамиды.

Бұл шалғындардың шөптерінде дәнді дақылдар (кірпі, блюграсс, бидай шөптері, волоснец, басқалары) және көптеген шабындық-шөптер (мия, төсек, одуванчика, мыңжапырақ және тағыда басқа) басым. Ең көп таралған жайылымдар-бұталы, Сент-Джон сусласы, кішкентай гүлді кotonестер, тікенді итмұрын және бұталы қарағайлар басым, олар 33173 га аумақты алып жатыр.

Флористикалық құрамы бай, сайттарда өсімдіктердің 20-25 түрі кездеседі. Учаскенің орталық және батыс бөлігінде қара қоңыр топырақтарында шөптер мен жусандармен кешенде қауырсынды волосатик (тарса) басым шөпті жайылымдар кездеседі, олардың ауданы 12758 га құрайды.

Типчак басым шымтезек дәндері округтің Оңтүстік, Орталық, Шығыс және солтүстік бөліктерінде кобрезиямен, жусанмен және цинкофилмен бірге орманды-шалғынды және қара топырақтарда жақсы таралады, олардың аумағы 11421 га құрайды. Сондай-ақ, таулы алқаптардағы орта тауларда Кобрезия жайылымдары дәнді дақылдармен, шөптермен және цинкофилдермен бірге орманды-шалғынды топырақтарда жақсы таралады. 3995 га. шалғынды топырақтардағы тау аралық алқаптарда дәнді жайылымдар мен шабындықтар кірпі мен волоснец бидай шөптері басым болды, олардың ауданы 10177 га.

Маралды ауылдық округінің оңтүстік бөлігі мал жаю үшін қарқынды пайдаланылады, нәтижесінде жердің аз бөлігі нашар жейтін, жемейтін және улы өсімдіктермен бітеліп қалады, мысалы, Сегиевский эйфорбиясы, жанып тұрған қалақай, сабағы жоқ цинкофил және басқалар. Көбінесе австриялық жусан Шөпке араласады. Жер пайдалану аумағындағы жоғарыда сипатталған барлық қауымдастықтар қазіргі уақытта жеке мал жаю және шабындық үшін пайдаланылады.

Ауыл шаруашылығы алқаптары жайылымдармен - 8892 га, шабындықтармен - 7976 га, егістіктермен - 398 га, көпжылдық екпелермен - 8 га. оның ішінде басқа да алқаптар бөлінді: қылқан жапырақты орман - 90 га, жапырақты орман - 5495 га, аралас орман - 265 га, бұталар - 3094 га, арчи қопалары-1586 га, қамыс алқаптары батпақтар - 23 га, тау жыныстарының шығуы - 8253 га, су беті - 934 га, елді мекендер - 219 га, карьер - 161 га (№2 кесте).

Маусымдық пайдалану бойынша жайылымдар арасында жазғы жайылымдар басым - 44539 га (50,1%). Жазғы жайылымдардың жемшөп қоры 301566 ц құрғақ массаны немесе 167739 ц жемшөп бірлігін құрайды. Көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдардың үлесіне 22354 га (25,1%) келеді. Көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдардың азықтық қоры 137281 ц құрғақ массаны немесе 76605 ц азықтық бірлікті құрайды. Көктемгі-жазғы жайылымдарда 22009 га (24,8%). Жазғы жайылымдардың жемшөп қоры 14387 ц құрғақ массаны немесе 83231 ц жемшөп бірлігін құрайды.

Зерттелген аумақтың жайылымдарының жалпы жем қоры 582717 ц құрғақ массаны немесе 327575 ц Жем бірлігін құрады.

Маралды ауылдық округінде 01.08.2022 ж. әлеуметтік-экономикалық Паспорт деректері бойынша 13251 бас қой мен ешкі, 6885 сиыр, 3645 жылқы немесе 69546 шартты қой басы бар, жалпы жем-шөп қоры 582717 ц құрғақ массасы осы аумақта жайылым кезеңінде, ұзақтығы 120 күн, 194239 қой басын ұстауға болады. яғни жайылымдық жем жеткілікті.

Ауданы 7976 га шабындықтардың жемшөп қоры 69663 құрғақшылық массасын немесе 39244 ц азықтық бірлікті құрайды.

Жайылымдардың жалпы алаңынан мәдени - техникалық жай - күйі 88902 га, оның ішінде таза - 21344 га (24%), 17939 га (20,2%), бұқтырылған - 33266 га (37,4%), құлатылған барлығы-15088 га (17%), оның ішінде жусанмен құлатылған-14469 га (9,6%), біржылдықтармен құлатылған өсімдіктер - 619 га (4%), ал улы және жеуге жарамсыз өсімдіктермен бітелген-1265 га (1,4%). 1981 жылғы зерттеуде Жайылымдардың жалпы ауданы 79710 га құрады, оның ішінде таза - 55967 га (70,2%) айдалды - 278 га (0,3%), бұқтырылған - 22854 га (28,7%), улы және жеуге жарамсыз өсімдіктермен бітелген - 611 га (0,8%).

4.1. Жайылымның шөп алқабына әсері.

Округ аумағында жайылымдық жүктемені қысқарту және 29603 га алқапта мал жаюды ретке келтіру ұсынылады, арам шөптермен күресу 559 га алқап пен шабындыққа ұсынылады. жайылымдарды ұтымды пайдалану. Жайылымдар мен жайылымдық мал азығының маңызы. Жасыл шөп-жоғары қоректік Жем. Ең жақсы жайылымдық шөптер, әсіресе дәнді-бұршақты шөп қоспалары 100 кг-нан асатын 10 кг-нан асатын ақуызды және 100-ге дейін жем бірлігін қамтиды.

Сонымен қатар, шөптің сіңімділігі жасыл шөпке қарағанда едәуір төмен (15-20%). Жайылымдық жасыл шөпте, мысалы, шөптен шамамен 10 есе көп витамин бар. Минералды заттар (негізінен кальций тұздары мен фосфор тұздары), олардың жетіспеушілігімен жануарлардың дұрыс өсуі мен дамуы мүмкін емес, жасыл жайылымдық шөпте қажетті мөлшерде болады. Жайылымдық күтім жануарларға көпжақты қолайлы әсер етеді. Бұл жануарлардың жақсы дамуына және өсуіне ықпал етеді, олардың денесі әртүрлі ауруларға төзімді болады.

4.2. Жайылымның шөпке әсері.

Мал жаю өсімдіктерге үлкен әсер етеді. Шөпті тістеу, зақымдау, қағу, жерге тигізу оның жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Сонымен қатар, жайылым шалғынды жерлердің топырағына әсер етеді, оны тығыздайды, топырақтың физикалық қасиеттерін, су-ауа және тамақтану режимін өзгертеді.

Жайылым нәтижесінде өсімдік жамылғысы өзгереді: шөптегі өсімдік түрлерінің саны азаяды, негізінен жайылымға төзімді өсімдік түрлері сақталады. Жайылымдарды дұрыс пайдаланбаған кезде көбінесе құндылығы төмен шөптер, дөрекі шөптер пайда болады, шөптердің сапасы нашарлайды, шөптердің өнімділігі төмендейді.

Жайылымның өнімділігі шөпте шабындық шөптердің болуымен ғана қамтамасыз етіледі, олар шабылғаннан кейін тез өсіп, жайылым кезеңінде Жасыл массаның тұрақты

шығуын қамтамасыз етеді. Бұл қабілет көбінесе жайылымдағы шөптің негізін құрайтын негізгі дәнді дақылдарға тән.

Жайылымдарды ұтымды пайдалану кезіндегі негізгі талаптар жайылымдардың жоғары өнімділігін алу үшін жағдай жасауға, шөптің құнды құрамын ұзақ уақыт сақтауға, жайылымдық азықпен малдардың ең көп санын қамтамасыз етуге және мал шаруашылығы өнімдерінің жоғары шығымдылығын алуға дейін азаяды. Осыған байланысты шөпті жайылымдық пайдалану кезінде қосалқы қоректік заттардың жинақталуы мен жұмсалуды, шөптердің өсуі мен дамуының биологиясы, шөптің қайта өсуіндегі маусымдық ауытқулар, жайылымдардың "демалу" кезеңдері үлкен маңызға ие.

Жайылымдарды пайдаланған кезде, ең алдымен, жайылымдардың уақыты, биіктігі мен саны, сондай-ақ жайылымдарға қалыпты жүктеме үлкен маңызға ие. Жайылымдардың өнімділігін қолдайтын және арттыратын іс-шаралар. Жайылымдарда егінді және жақсы жемшөп құрамын бүкіл пайдалану кезеңінде жоғары деңгейде ұстап тұру тек ұтымды пайдалану әдістерінің үйлесімімен ғана мүмкін болады.

Шөптерді пайдаланудың жеткілікті қарқындылығымен өнімділікті жоғары деңгейде ұстап тұруға мүмкіндік беретін бірқатар шаралар бар: жайылымға күтім жасау шараларын қолдану (тыңайтқыштар енгізу, шөптерді егу, уланбаған қалдықтарды шабу және тағыда басқа), мезгіл-мезгіл демалу, тұқымдар пісіп болғаннан кейін шөпті пайдалану, шабындықпен жайылымды пайдалану, жайылымдық-учаскелік жаю жүйесін енгізу.

Бұл іс - шаралардың барлығы шашыраңқы емес, белгілі бір жүйеде-жайылымдарда жайылым айналымын ұзақ уақыт пайдалану жолымен қолданылуы тиіс.

Жайылымдардың шөптесін жерлерін күтіп-баптау және бір мезгілде жақсарту, сондай-ақ олардың өнімділігін арттыру шараларына су режимін жақсарту және реттеу, бүршіктер мен бұталарды жою, арамшөптермен күресу және тағыда басқа іс-шаралар жатады.

5. ЖАЙЫЛЫМДАР АУМАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мал шаруашылығына берік жем-шөп базасын құруда және жайылымдардың деградация процестерінің алдын алуда арзан және қоректік жемшөптің негізгі көздерінің бірі болып табылатын жайылымдарды дұрыс пайдалану маңызды рөл атқарады.

Табиғи жайылымдарды ұтымды пайдаланудың негізі жайылым айналымы болып табылады.

Жайылым айналымы-бұл шөптің өнімділігін сақтауға және арттыруға бағытталған жайылымдарды пайдалану және күту жүйесі. Бұл белгілі бір ретпен жылдар бойы қайталанатын Жеке пайдалану және күтім әдістері кезектесетін жүйе.

Өсімдік жамылғысының ерекшеліктерін ескере отырып, жайылымдардың белгілі бір түрлерінде шөпті уақтылы егу, жайылымдық шаруашылықты ұйымдастыруға кететін шығындарды азайту, жайылымдық учаскелер мен су көздерін дұрыс орналастыру, сондай-ақ жануарлардың бос қозғалысын барынша азайту қажетті ветеринариялық-профилактикалық талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Күршім ауданы
Маралды ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
3-қосымша

Жайылымдық инфрақұрылым объектілері туралы және ауыл шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар туралы мәліметтер

Р/с №	Жайылымдық инфрақұрылым объектілері	Пайдаланудағы жайылым инфрақұрылым объектілерінің саны, бірлік	Құрылысты (қайта жаңғыртуды) қажет ететін жайылым инфрақұрылым объектілерінің саны, бірлік	Ұзындығы, километр	Ауданы, мың шаршы метр
1	2	3	4	5	6
1.	Суландыру құрылыстары(ұңғымалар, құбырлы және шахталық құдықтар, қазандар)	ұңғымалар - 30			
2.	Құрылыстар, көпірлер, жолдар				
3.	Мал айдау трассалары, мал тоқтайтын суару алаңдары	1		130	
4.	Қой тоғытатын ыдыстар, қора-жайлар мен қоршалған орындар, жайылым қоршаулары, шарбақтар (соның ішінде электр				

	коршаулар), а у ы л шаруашылығы жануарларын айдап-бөліп жаюға арналған загондар				
5.	А у ы л шаруашылығы жануарларын ветеринариялық өңдеуге арналған бөліністер	3			
6.	Электр және ж ы л у энергиясымен қамтамасыз етуге арналған құрылыстар мен объектілер, жаңартылатын және баламалы энергия көздерін пайдалану жөніндегі объектілер				
7.	С у м е н жабдықтау объектілері тіршілікті қамтамасыз етудің басқа түрлері, персоналдың маусымдық тұруына арналған құрылыстар ж ә н е жайылымдарды күтіп-ұстауға ж ә н е пайдалануға қажетті өзге де мүлік				

Күршім ауданы
Маралды ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және

1-кесте. Ауылшаруашылығы жануарларының иелерін көрсете отырып, олардың саны туралы деректер

№ п/п	Жеке тұлғалардың тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) немесе заңды тұлғалардың атауы	Бизнес сәйкестендіру нөмірі / иесінің жеке сәйкестендіру нөмірі	Бас саны, бас			
			Ірі қара малы	Жылқылар	Ұсақ мал (ешкі)	Ұсақ мал (қой)
1	2	3	4	5	6	7
1	И П Зайтын	981113350254	23	8		
2	Абдешев Аян Ануарбекулы	660303302634	16			19
3	Абдешов Баглан ануарбекович	740717300339	22	11		
4	Абдешов Амантай Ануарбекович	720603302490	19	6		45
5	Абильмажинов Бакытбек Сейташимович	701120302127	2	9	5	30
6	Абильмажинов Каирбек Сеиташимович	660528302261	14	6	8	14
7	Абселемов Муратхан	620109302731		4		
8	Адилбеков Керимжан	550730300726	6	23		16
9	Адрышев Аскар	670509300927	6	6		
10	Азельбаев Ерлан		21	21	2	31

	Турсынов ич	770404302 577				
11	Азельбаев Нурхан Турсынов ич	690624302 060	15	27		26
12	Айткожа Шыгысбек	750221302 419	63	160		
13	Акпышев Мухтарха н	360101316 544	37	5		14
14	Алимханов Ерик	620926300 559	19	4		
15	Амренов Аманкелд и	590703301 853	35			
16	Анапиева Кульзикен	600107400 965	17	6		
17	Байжиенов Сайлау	620318302 718	18	9	9	6
18	Байтасова Кульсун Слямовна	501125401 834	11	1	21	17
19	Бейсбаев Сериккайр	580522301 907	4	28	8	15
20	Бексолтан о в Бахытбек	600110303 395	20	2		21
21	Бексолтан ов Мукан Кадылбек ович	630303303 121	18		18	17
22	Бексолтан ов Нурбол	760807302 586	9	2		
23	Бексолтан ова Сайра Кадылбек овна	740126403 228	12			
24	Бижанова Эльмира Акпаевна	690621402 080	12	1		8
25	Бикенов Алтынхан Мухтарха нович	620820302 816		18		
26	Бокбаев Толеухан Жаксылык ович	421220300 591	11	11		35

27	Бокенов Болатхан	600827302 632	13		27	62
28	Боткенов Омархан Танирберг енович	600110303 602	11	2		1
29	Букбаев Максат Касимови ч	680227300 619		9		
30	Гафурова Жанар Кабылбек овна	810519000 000		52		
31	Далажанов Сейфулла Заркыман ович	621106302 034	3	3		
32	Дидаш Бакытбек	690805399 087	6			
33	Дюсупов Мадияр Ерназаров ич	870529302 220		1		
34	Есимов Ку а т Секенович	720731302 308	8			
35	Жадиков Нуртай Елтаевич	710106300 718	11			
36	Жамияйха н о в Куаныш Бекмухам бетович	780103301 544	14	7		32
37	Жауканбае в Турсунхан	480101314 671		12		
38	Жумагали ев Канат	861116301 337	7		34	46
39	Жунусов Мендыгаз ы Жаныбеко вич	620214301 229		15	3	15
40	Жунусова Гульбира	510320401 625	18			
41	Игликов Еркин	660124302 453	26	11	14	17

42	Исенов Каирбек Акпаевич	710426302 181	14	19		16
43	ИтчановС ерик	610603301 727	8		11	7
44	Кабдешов Ержан Калибасов ич	790101302 107	54	43	19	39
45	Кагажаев Куаныш Советович	710110303 605	14	12	4	33
46	Каирбаев Камбар Муслимха нович	591220302 303	13			
47	Каирбаев Оралхан	600515303 436	8	13		16
48	Каирбаева Гульшат Аитчановн а	701018401 765	3	36		
49	Кайдаров Ринад Жаныбеко вич	740302302 676	31	19	25	38
50	Кайрбаев Дулат Рахметолд инович	741110302 388	22	62		
51	Кайрбаев Токен Рахметкал иевич	590901301 830	12	9	36	13
52	Калелов Арнат Адылхано вич	790106303 340	3	10		
53	Калелов Марат Акылхано вич	630908301 808	10	6		16
54	Калигожи н Ергали Есказинов ич	640825302 552	47	31	18	43
55	Карибаев Ерлан Айдархано вич	690403302 910	12		34	16

56	Карибаев Ерназ Айдарханович	740303302 403	32		35	67
57	Касенов Асхат Кайратович	730101302 354	1			
58	Касенов Курмет Кайратович	761121300 216	9	2	7	9
59	Каспаков Ерлан	760708302 250	13	1		
60	Каулабеков Женисбек Абенович	680101304 626	15	12	25	23
61	Кенжебаева Райгуль Кумарбековна	760219401 347	8	4	50	23
62	Кенжин Алибек Зайнолдинович	610721301 134	4			54
63	Килыбаева Гульнара	510201403 901	10			15
64	Кузембаев Болатбек Матанович	591123301 972	5			
65	Кунанбаев Кинаят Рахметкалиевич	500501301 561	10	1		23
66	Кусаинов Даулет Есказынович	631020302 386	9	14		22
67	Кусаинов Ришад Дюсупбекович	730320302 840	3	1	2	13
68	Кусаинов Асхат Солтанбекович	701129301 900	8	6		16
	Қабдолда Мәди					

69	Зеинолдаулы	950714351300	36	17		9
70	Қабылов Мадиди Айдарбекұлы	910129351076		15		
71	Маденов Кенжебек	561112301987	21	11		
72	Майлыбаев Самархан	580418301258	24	1		
73	Малчибаев Кадылбек Даулетханович	620303301699	13	6	6	26
74	Мальчибаев Сайлаубек Даулетханович	580315302870	7			20
75	Мамиев Ермолда	590515302641	7	14	6	22
76	Мамиев Кибатолда	631010302768	13	33		29
77	Мамыранов Даулет	670210302412	17	8	25	24
78	Мамырбаев Бакытбек	711101302701	25	66	31	65
79	Мамырбаев Сайлаубек	610102305845	12	9	3	31
80	Мамыров Бакыт Муратович	660523302462	15	3		41
81	Маукен Асхатқызы	930713451209		8		
82	Маутиев Жанболат Кабитович	670514300805	23	31		
83	Маутиев Оралхан	621028300916	16		3	41
84	Мейрбаева Ботагоз	630115403245	9		5	16
	Миниязов Ербол					

85	Болтханов ич	720101303 182	7		13	7
86	Миниязов Ерлыхан Болатхано вич	690726301 126		8	66	47
87	Молдагау пов Ержан Омирбеко вич	660915302 919	6	8	9	12
88	Мукушев Темирбек Айнухатов ич	720801301 726	6	1		
89	Мурсалие в Токтар Мурсалие вич	530605300 821	10			14
90	Мусапыро в Бакытбек	590220301 550	12	16		
91	Мусапыро в Кайрат Тузганови ч	681112302 038	29	18	21	13
92	Мусапыро в Оралхан Тузганови ч	640323301 403		5		
93	Мусапыро в Рашид Кайролди нович	680422301 171	4			4
94	Мухаметж анов Азамат Багланови ч	890131300 462	16	34		
95	Мухаметж анов Баглан Айдархано вич	630101317 510	12		17	31
96	Муханов Азамат Уатханови ч	811227301 516	26	2		
97	Набиев Даир		23	4	5	24

	Замзанович	880312302381				
98	Наурзов Кызыргалий	530331300664		5		
99	Нугуманов Дулат Болатбекович	820715301531	7	3		
100	Омаров Нурбол Кабдуович	730609302069	7	8		9
101	Оразаев Кадылбек	620727302117	8		8	28
102	Оразаев Мурат Беккожинович	661213301739	12	1		6
103	Оразаева Алтын Керимжановна	750327402452		9		
104	Оралгазин Данияр Тлеуханулы	880113300918	11	3	8	9
105	Ордабаев Болатхан Дюсембаевич	580816301846		12		32
106	Райсбаева Каинкамал	390101419342	18	14	10	34
107	Рамазанов Амангельды	730726302144	36	10	6	29
108	Рахатов Омирзак	540101303789	14	24	5	26
109	Рыскельдин Болатхан	681016301870	10		19	10
110	Рыспаев Чакыркан	550418301946		2	10	16
111	Сайпилов Мурат Кабдешович	600509301457	3		8	
112	Сарсенбин Серикхан	610216302216		4		39

113	Сатбаев Беглан Мадениет ович	631201302 647	33	43		
114	Сеилханов Бауржан Толухано вич	631009301 127	7		1	13
115	Сейлханов Ержан Толухано вич	640223302 577	29	20		32
116	Сеипенов Жандос Нуржанов ич	860818301 211	15	15		
117	Сейпенов Нуржан	600101319 263	4			
118	Сейпенова Кульзиба Жакеновн а	571112401 320	23	17		
119	Сейсебаев Кабиден	650416301 173	6	22		29
120	Сыдыков Батырхан Саденович	640901301 881	17		11	
121	Сыдыков Муратхан Саденович	590503302 041	4	46		
122	Сыдыкова Кульзипа	420505401 354	9			
123	Сырдыбек о в Алмуханб ет	640413302 450	13	15		25
124	Табиянов Каирбек	520810301 268		21		
125	Тебисов Танырберг ен	551213301 518	7	10		
126	Тлеубаев Кайрат Нурсеитов ич	630809301 919	7		10	19
127	Токанов Бакытжан Еркинович	740501303 705	8	21		

128	Токанов Еркин	401001301 684			14	13
129	Токанова Айгуль Дымыковна	570918402 318	4		14	5
130	Толебаев Жандос Токтарбаевич	871006300 134	128			
131	Толебаева Кульзада	501013400 639	52	2		
132	Төлеміскы з ы Асылтау	850128401 027		82		
133	Турақпаев Азилбек Калигазин ович	390308301 864	5	4	27	47
134	Уалиев Асхат Ерболович	860101307 113	10	22		
135	Уалиев Ербол Есимханов ич	610112302 954			4	16
136	Ултаракон Кенескан Куманович	541002301 479			27	17
137	Уразаев Батылбек Сансызбаевич	570111301 564	13	8	7	18
138	Уразаев Луксанбек Сансызбаевич	590101305 020	24	59	64	54
139	Уранов Толемыс	490525302 192	14			
140	Хамин Ерлан Бекмухам бетулы	661006302 355	23	21		40
141	Хасенов Бакытбек Калигожин ович	620511301 372	9	12		
142	Хасенов Малик	701124300 688	15	5		

143	Чендешке нов Ерик Солтанови ч	650326300 562	11	28		13	
144	Шпеков Талгатбек	560314302 029		10	14	35	
145	Шурумов Алибек Закенович	630305303 053	14	1	4	13	
Барлығы:			1948	1685	901	2098	2098

Күршім ауданы
Маралды ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
5-қосымша

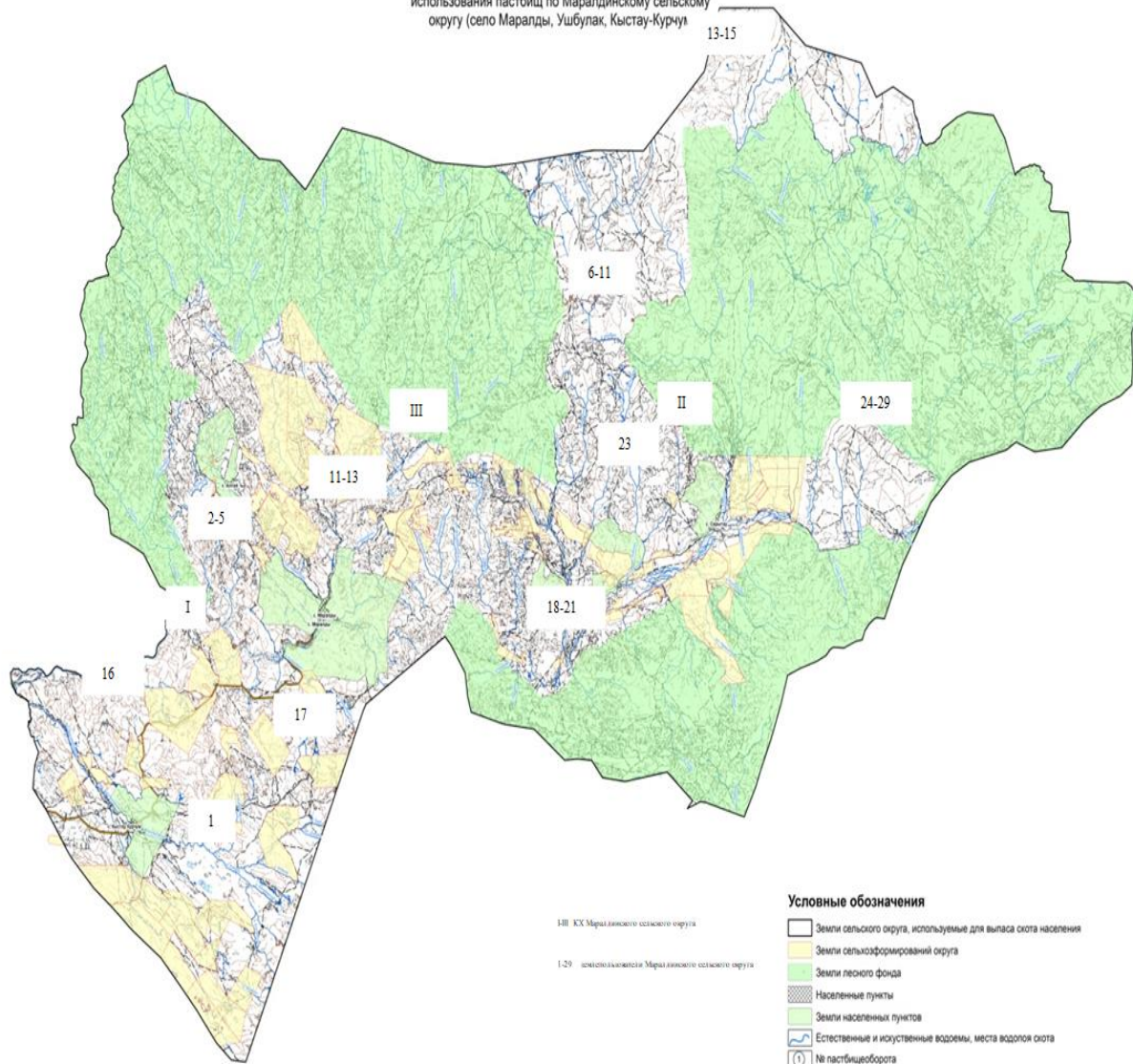
Ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары

Жылдар	Учаскелердің нөмірлері			
	I	II	III	IV
1	2	3	4	5
2026	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске
2027	демалатын учаске	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым
2028	күзгі маусым	демалатын учаске	көктемгі маусым	жазғы маусым
2029	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске	көктемгі маусым
2030	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске

Күршім ауданы
Маралды ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
6-қосымша

Күршім ауданы Маралды ауылдық округі аумағында жайылымдардың жер санаттары бөлінісінде орналасу схемасы (қартасы)

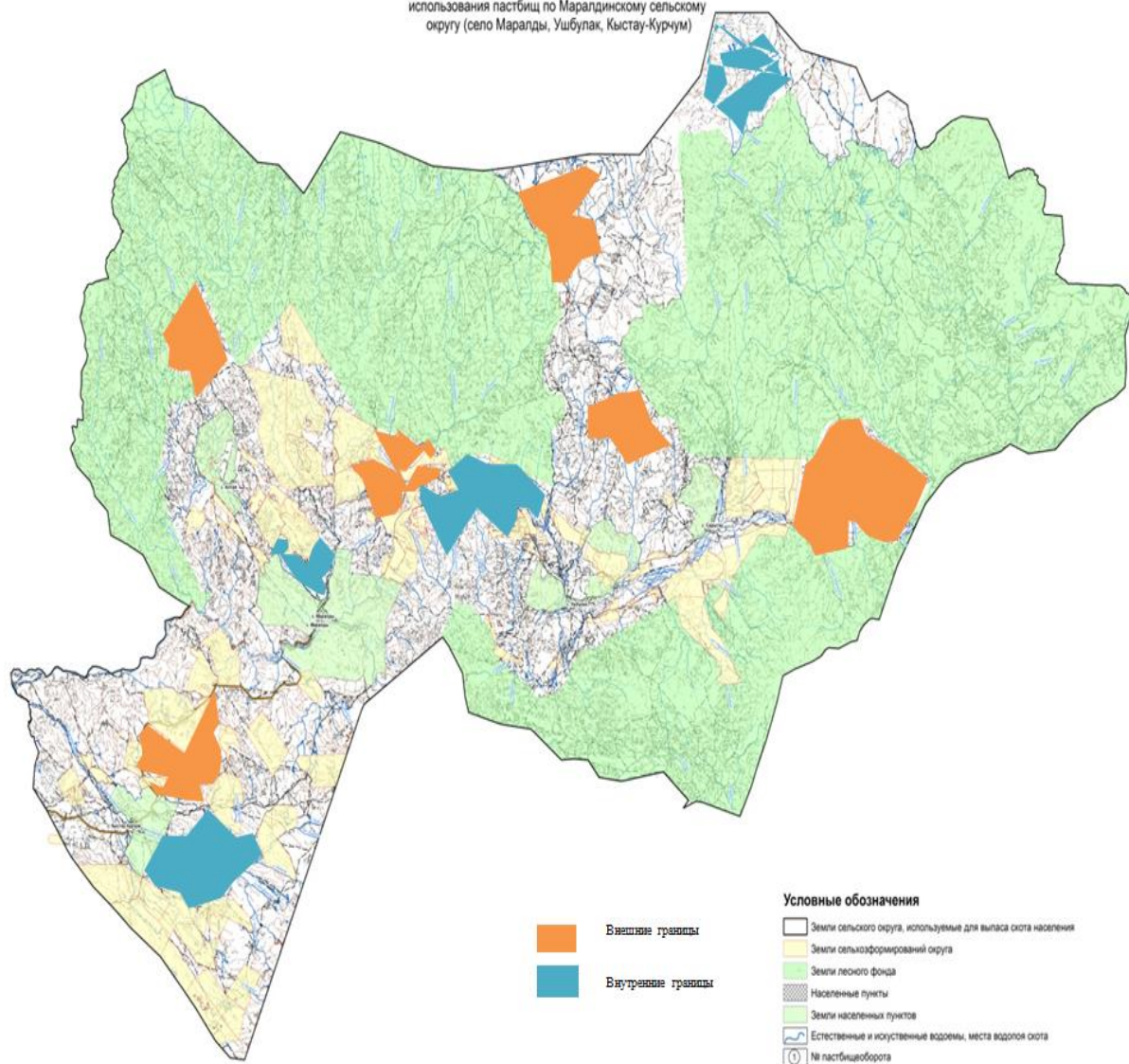
СХЕМА
использования пастбищ по Маралдинскому сельскому
округу (село Маралды, Ушбулак, Кыстау-Курчү)

Күршім ауданы
Күршім ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
7-қосымша

**Жеке ауланың ауыл шаруашылығы жануарларын, оның ішінде қоғамдық жайылымдарды
жаю бойынша халықтың мұқтажына арналған жайылымдарды белгілейтін схема (карта)**

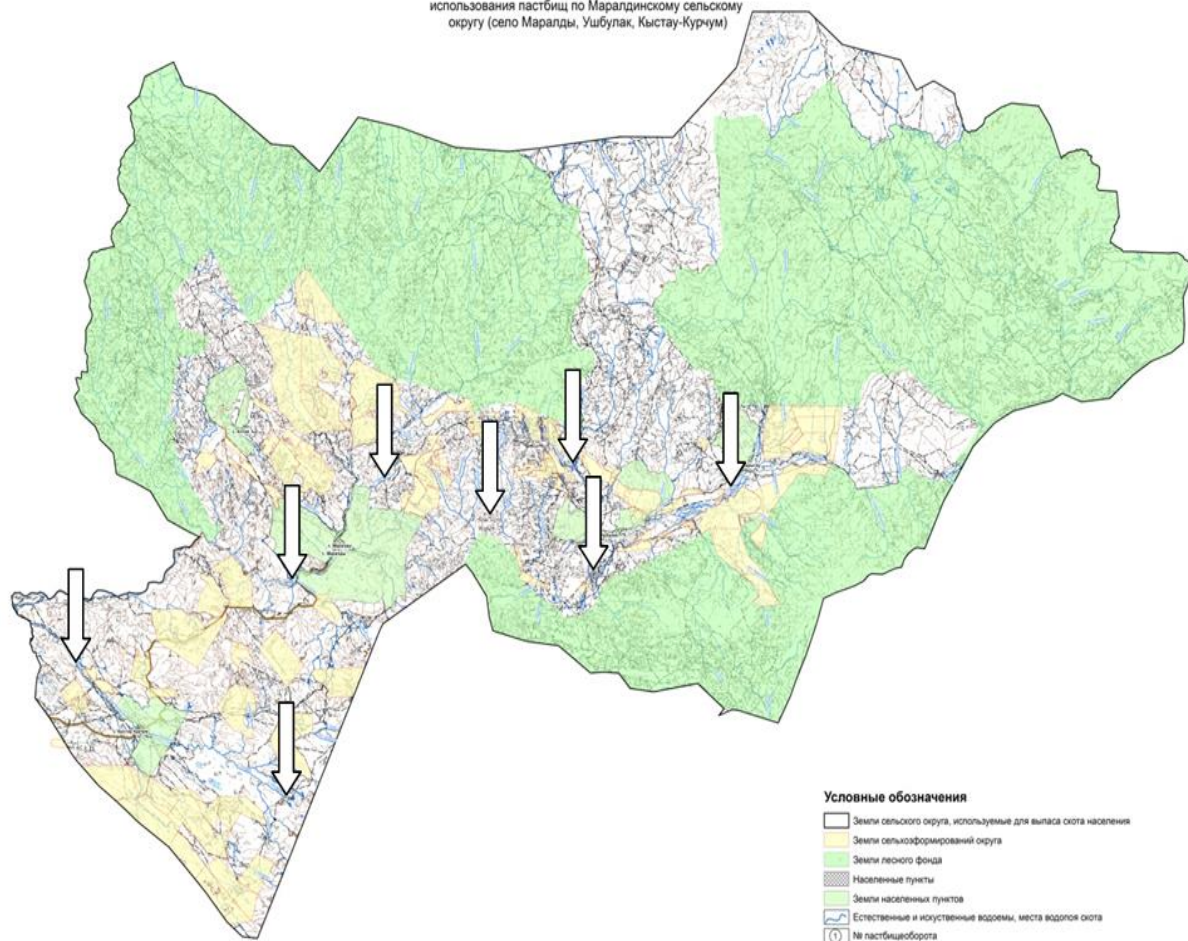
СХЕМА
использования пастбищ по Маралдинскому сельскому
округу (село Маралды, Ушбулак, Кыстау-Курчум)

Күршім ауданы
Күршім ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
8-қосымша

**Жайылымдардың геоботаникалық зерттеуі негізінде ұсынылатын жайылым
айналымдарыны схемалары көрсетілген ұсынылатын жайылым айналымдарыны схемалары
белгіленген схема (карта)**

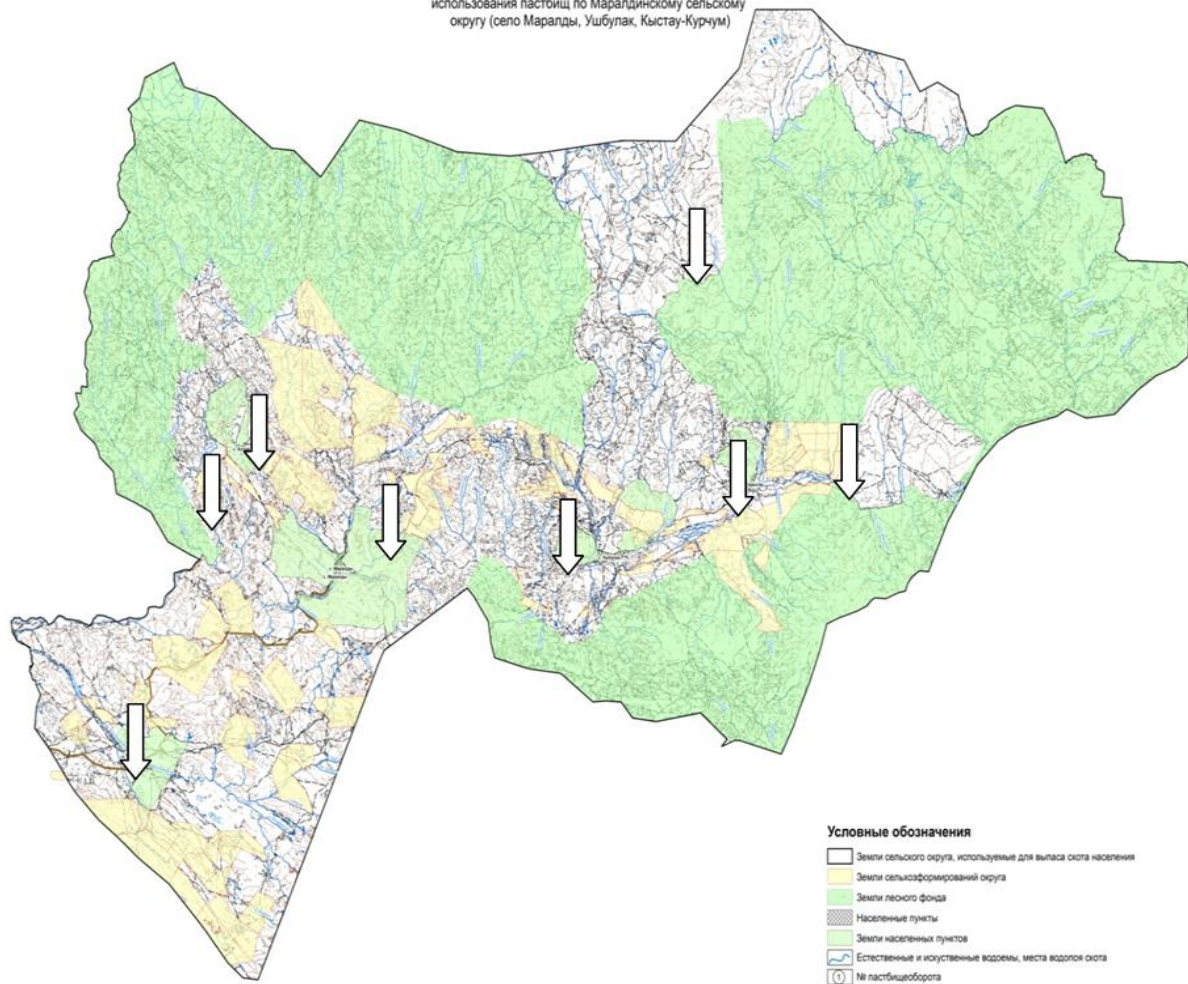
СХЕМА
использования пастбищ по Маралдинскому сельскому
округу (село Маралды, Ушбулак, Кыстау-Курчум)

Күршім ауданы
Күршім ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
9-қосымша

Ауыл шаруашылығы жануарларын айдау үшін сервитуттар, мал айдау трассаларын және басқа да жайылымдық инфрақұрылымы нысандарын, сондай-ақ мал қорымдарын (биометриялық шұңқырларды) белгілейтін схема (карта)

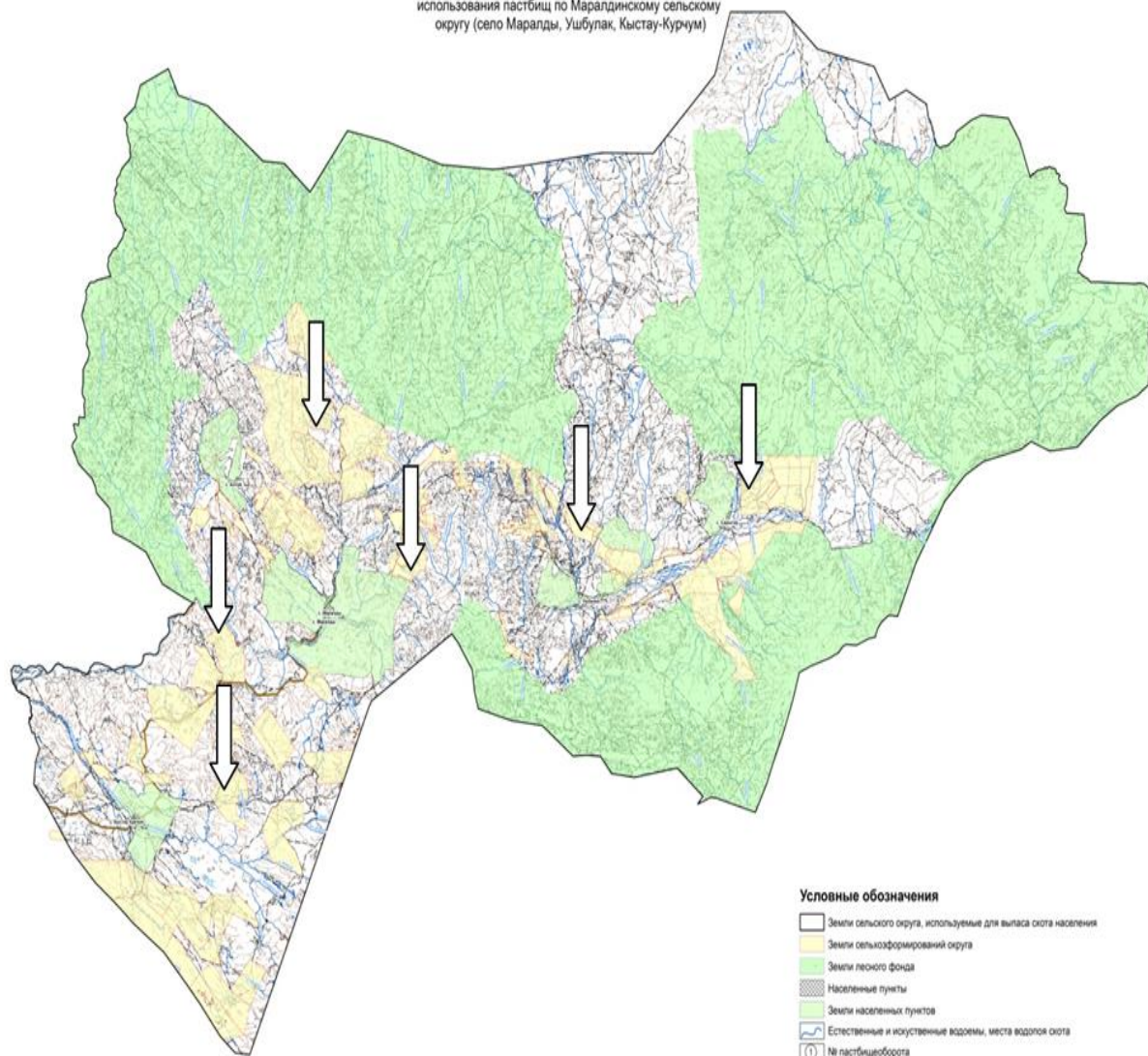
СХЕМА
использования пастбищ по Маралдинскому сельскому
округу (село Маралды, Ушбулак, Кыстау-Курчум)

Күршім ауданы
Күршім ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
10-қосымша

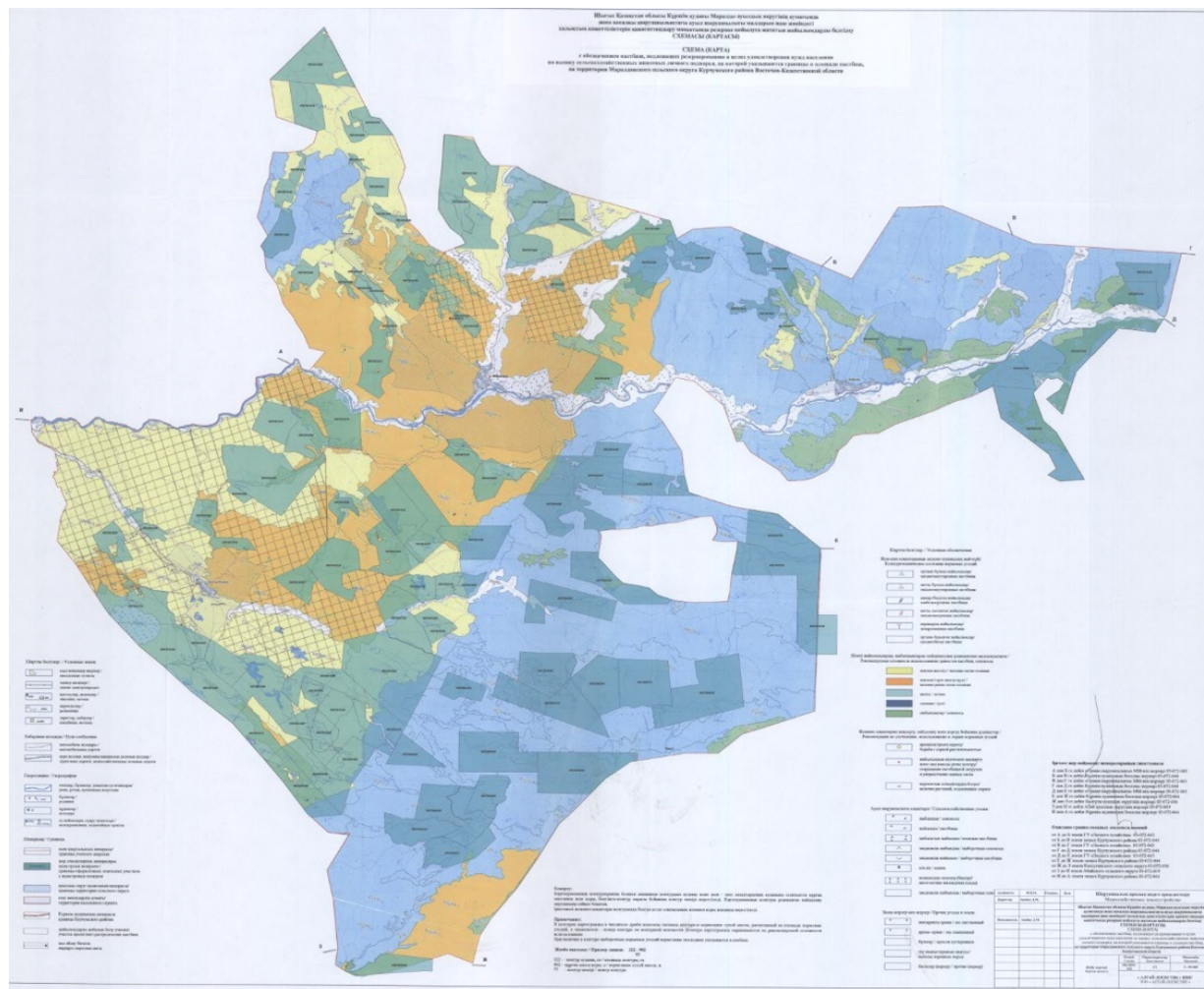
**Жайылым пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдарды белгілейтін
схема (карта)**

СХЕМА
использования пастбищ по Маралдинскому сельскому
округу (село Маралды, Ушбулак, Кыстау-Курчум)

Күршім ауданы
Күршім ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
11-қосымша

Су көздеріне (көлдерге, өзендерге, тоғандарға, қазбатоғандарға, суару және суландыру каналдарына, құбырлы және шахталы құдықтарына) қол жеткізу схемасы

Күршім ауданы
Күршім ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
12-қосымша

**Ауыл шаруашылығы жануарларының басын шалғайдағы жайылымдарға орналастыру
схемасы**

